

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Jiří Smetana

**Analýza českého a německého profesního
sekundárního vzdělávání**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Jiří Smetana**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Šafařík**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

SMETANA, Jiří. *Analýza českého a německého profesního sekundárního vzdělávání*. Praha, 2014. 59 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra rakouských a německých studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Šafařík

Abstrakt

Bakalářská práce „Analýza českého a německého profesního sekundárního vzdělávání“ se zabývá vzdělávacími systémy v obou zemích se zaměřením na průběh sekundárního profesního vzdělávání. V první části práce jsou přiblíženy vzdělávací systémy obou zemí, a to jak s ohledem na jejich legislativní zakotvení tak s ohledem na politickou debatu, která se vede nad jejich možnými změnami. V druhé části jsou oba systémy profesního sekundárního vzdělávání podrobně analyzovány. Třetí část práce představuje případová studie přibližující spolupráci společnosti Gerresheimer Horšovský Týn se Středním odborným učilištěm Domažlice, jejímž cílem je zavést některé prvky německého systému duálního vzdělávání (Duale Ausbildung) do profesního vzdělávání v České republice, přičemž pozorována je i reflexe této snahy v místním tisku, v Domažlickém deníku. Na základě provedené analýzy vzdělávacích systémů a profesního sekundárního vzdělávání v obou zemích a za použití konkrétních poznatků z případové studie je v závěru práce konstatováno, že systém profesního sekundárního vzdělávání v České republice se od německého značně liší a že vzhledem k aktuálně platné legislativě v České republice není významnější přiblížení českého systému k německému ani možné. Zohledněn je však také aktuální vývoj na politické scéně v České republice, na jehož základě je možné očekávat, že k případným změnám v právní úpravě by mohlo dojít již během roku 2014.

Abstract

The bachelor thesis „Analysis of Czech and German secondary vocational education“ deals with the educational systems in both countries, focusing on secondary vocational education. In the first part of the paper, educational systems of both countries are presented in relation to the legislative framework as well as to the political debate on their possible changes. In the second part of the thesis, both systems of the secondary vocational education are thoroughly analyzed. The third part of the thesis consists of a case study that describes the collaboration between the company Gerresheimer Horšovský Týn and the Vocational School Domažlice. This cooperation leads to the adoption of some elements of German dual education system (Duale Ausbildung) into the Czech system of vocational education. At this point, the analysis is accompanied also by the examination of the reflection of this activity in the local newspaper called *Domažlický deník*. Based on the analysis of educational systems and vocational education in both countries, it is concluded that there are significant differences between the Czech and the German approach and that these differences cannot be overcome due to the current Czech legislation. However, the recent developments on the political scene in the Czech Republic are suggesting that some changes to the relevant legal regulations may be expected already in 2014.

Klíčová slova

Odborné vzdělávání, profesní vzdělávání, duální vzdělávání, Gerresheimer, Střední odborné učiliště Domažlice, vzdělávací systém

Keywords

Vocational education, professional education, dual education system, Gerresheimer, Vocational School Domažlice, educational system

Rozsah práce: 79 742 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ...

Jiří Smetana

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce, panu doktoru Petru Šafaříkovi, za vstřícný a ochotný přístup a poskytnuté rady.

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Jiří Smetana

E-mail:

jiri.smetana@hotmail.com

Semestr:

6. semestr

Akademický rok:

2012/2013

Název práce:

Analýza českého a německého profesního sekundárního vzdělávání

Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):

Zimní, 2013/2014

Vedoucí bakalářského semináře:

PhDr. Tomáš Nigrin, PhD

Vedoucí práce (není povinné):

PhDr. Petr Šafařík

Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):

Hlavním důvodem pro výběr tématu práce je jeho aktuálnost. Již delší dobu probíhá diskuze o implementaci určitých aspektů německého přístupu k profesnímu vzdělávání do systému českého. Na regionální úrovni už k podobným snahám dochází, nicméně před přistoupením k tomuto kroku na úrovni celostátní je třeba analyzovat rozdíly mezi oběma přístupy a porozumět jejich začlenění ve vzdělávacím systému.

Předpokládaný cíl (5 řádek):

Práce popíše český a německý vzdělávací systém a podrobně se zaměří na průběh profesního sekundárního vzdělávání. Dále popíše postup společnosti Gerresheimer Horšovský Týn spol. s r. o., která ve spolupráci se Středním odborným učilištěm Domažlice nabízí učební obor strojní mechanik – zaměřený na obsluhu lisů pro vstřikování plastů. Na závěr zhodnotí, nakolik si aktivity společnosti všimla česká média, konkrétně Domažlický deník.

Základní charakteristika tématu (10 řádek):

Ačkoliv je v posledních letech kladen důraz především na maturitní středoškolské a navazující terciární vzdělávání, absolvování učňovského oboru a následný nástup do pracovního procesu stále představují zajímavou alternativu. Žáci jsou tak totiž připravováni rovnou na svou budoucí profesi, čímž se z nich stanou úzce zaměřeni odborníci. Jejich budoucí zaměstnavatel je tak v ideálním případě může rovnou nechat vykonávat danou odbornou činnost bez nutnosti dalších školení. Přístup k profesnímu vzdělávání se mezi jednotlivými zeměmi značně liší, neboť se formoval spolu s potřebami a zvyklostmi obyvatel. Problém odlišností v tomto vzdělávání vzniká, pokud v určité lokalitě působí společnosti z jiné země zvyklé na odlišný standard. Takovým příkladem jsou německé firmy působící v Plzeňském kraji, které se snaží prosadit prvky z německého vzdělávacího systému i v České republice. Z toho pramenící komplikace opodstatňují srovnávání jednotlivých přístupů mezi sebou a snahu nalézt tzv. nejlepší praxi (best practice).

Předpokládaná struktura práce (10 řádek):

Úvod

- Uvedení do tématu

- Popis obsahu práce

Stat'

- Popis českého a německého vzdělávacího systému a související debaty
- Analýza českého a německého sekundárního profesního vzdělávání
- Případová studie zaměřená na spolupráci společnosti Gerresheimer a SOU Domažlice
 - základní popis společnosti Gerresheimer a SOU Domažlice
 - popis vývoje spolupráce
 - reflexe v Domažlickém deníku (kvantitativní a kvalitativní analýza)

Závěr

- Zhodnocení zjištěných poznatků
- Náměty pro další zkoumání

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Dieter Euler, Eckart Severing, *Flexible Ausbildungswege in der Berufsbildung* (Nürnberg, St. Gallen: Bildungsministerium für Bildung und Forschung, 2006);

Henning Schierholz, "Qualifikationsstufen auf dem Weg zur anerkannten Berufsausbildung," Bundesinstitut für Berufsbildung;

Jana Straková, "The Czech educational system and evaluation of the ISCED-97 implementation" in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008);

Martina Kaňáková, Martin Němeček, "Czech Republic: VET in Europe – Country report," REFERNET;

Silke L. Schneider, "Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications" in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008);

Ute Hippach-Schneider, et al., *Berufsbildung in Deutschland* (Luxemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften, 2007);

Michaela Kleňhová, Pavlína Šťastnová, Pavla Cibulková, *České školství v mezinárodním srovnání* (Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011);

František Barták et al., "Odborné vzdělávání v České republice," REFERNET

"Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě," Eurydice 2009/2010;

"Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED," Český statistický úřad

Podpis studenta a datum

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Obsah

ÚVOD.....	2
1. VZDĚLÁVACÍ SYSTÉMY V ČESKÉ REPUBLICĚ A V NĚMECKU	5
1.1 Český vzdělávací systém	6
1.1.1 Debata o vzdělávacím systému.....	7
1.1.2 Legislativní rámec.....	11
1.1.3 Rozdělení vzdělávacího systému.....	12
1.2 Německý vzdělávací systém.....	15
1.2.1 Debata o vzdělávacím systému.....	16
1.2.2 Legislativní rámec.....	19
1.2.3 Rozdělení vzdělávacího systému.....	20
2. SYSTÉM SEKUNDÁRNÍHO PROFESNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	24
2.1 Sekundární profesní vzdělávání v České republice	25
2.2 Sekundární profesní vzdělávání v Německu.....	31
3. PŘÍPADOVÁ STUDIE: GERRESHEIMER.....	36
3.1 Spolupráce mezi SOU Domažlice a společností Gerresheimer	37
3.2 Analýza tisku.....	40
3.2.1 Kvantitativní analýza	41
3.2.2 Kvalitativní analýza	43
ZÁVĚR	47
SUMMARY	49
POUŽITÁ LITERATURA.....	50

Úvod

Vzdělání je bezpochyby základním stavebním kamenem individuálního rozvoje a významným předpokladem úspěchu, např. ve formě zaměstnatelnosti či vyššího příjmu. Vzdelání jednotlivce však zároveň působí jako pozitivní externalita a přispívá tak k blahobytu společnosti jako celku. Přitom se nejedná pouze o čistě ekonomické a kvantifikovatelné dopady jako je nižší nezaměstnanost nebo vyšší DPH na hlavu, ale i o neekonomické aspekty, jakými jsou například lepší zdraví, větší občanská angažovanost či snížení kriminality ve společnosti.¹ Z tohoto důvodu má smysl analyzovat vzdělání a vzdělávací systémy a snažit se je přizpůsobit potřebám moderní doby.

V současné technologicky orientované společnosti je úloha vzdělání významnější než kdykoliv předtím. Zvláštní důraz je kladen na technické vzdělání, které je nezbytné pro provádění stále komplexnějších výrobních procesů. Často volenou cestou, jak získat znalosti poptávané na pracovním trhu, je absolvování studia na střední odborné škole či gymnáziu a následné terciární vzdělávání na vysoké škole. Druhou možností je zvolit profesně zaměřený studijní obor nabízený odbornými učilišti a po jeho úspěšném ukončení vstoupit přímo na pracovní trh bez absolvování terciárního studia. I přesto, že tato druhá možnost absolventovi neposkytne tak rozsáhlé znalosti jako studium na vysoké škole, pro výkon některých povolání zcela postačuje. Její výhodou je především dřívější vstup na pracovní trh a relativně nižší náročnost. Nevýhodou naopak může být menší flexibilita a schopnost reagovat na změny na pracovním trhu.

V této práci budou analyzovány veřejné vzdělávací systémy v České republice a ve Spolkové republice Německo (dále jen Německo). Důvodem výběru těchto dvou států je jejich geografická a kulturní blízkost a hospodářská provázanost. Důraz bude kladen na průběh tzv. vyššího sekundárního profesního vzdělávání, který se v obou státech podstatným způsobem liší. Zatímco německý systém bývá i přes jisté nedostatky obecně dáván za vzor,² českému systému je vytýkána především nepřipravenost a nedostatečné znalosti absolventů. Mezi kritiky českého systému se často řadí německé

¹ Michaela Kleňhová, Pavlína Šťastnová, Pavla Cibulková, *České školství v mezinárodním srovnání* (Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011), 58.

² „Deutsches Bildungssystem trotz der Finanzkrise“, Zeit Online, <http://www.zeit.de/studium/hochschule/2013-06/oecd-bildung-hochschulabsolventen-berufsaufsbildung> (staženo 20. 10. 2013).

firmy, které rozšířily své výrobní aktivity do České republiky, kde se následně potýkají s nedostatkem kvalifikované pracovní síly.³

Tato práce se zaměří na otázku, nakolik se německý systém profesního vzdělávání liší od českého přístupu. Text je proto rozdělen celkem do pěti částí. Po úvodní části následuje popis vzdělávacích systémů v obou státech, který slouží jako základ pro další části práce. V následující kapitole jsou podrobně popsány ty části vzdělávacího systému, které jsou pro účely této práce označeny jako profesní sekundární vzdělávání. Čtvrtá kapitola se zaměří na pokus přenést německý přístup k profesnímu vzdělávání do České republiky. V rámci případové studie bude popsána společná iniciativa společnosti Gerresheimer Horšovský Týn spol. s r.o. (dále jen Gerresheimer) a Středního odborného učiliště v Domažlicích vedoucí k zavedení vybraných aspektů německého duálního vzdělávání (duale Ausbildung)⁴ do výuky v České republice. V této souvislosti bude také provedena kvantitativní a kvalitativní analýza článků v Domažlickém deníku mapující zájem tohoto geograficky blízkého média o zmíněnou spolupráci. V závěru práce bude prostřednictvím komparace poznatků z jednotlivých států zodpovězena otázka srovnatelnosti českého a německého profesního sekundárního vzdělávání a jejich vzájemného přiblížení. Zároveň bude v širším kontextu zhodnocena aktivita společnosti Gerresheimer.

K hlavním zdrojům práce patří zprávy a šetření Národního ústavu odborného vzdělávání a Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum. Tyto materiály popisují, jak fungují národní systémy odborného vzdělávání v České republice a Německu, včetně jejich aktuálního vývoje. Tímto tématem se zabývají i publikace agentury Cedefop, které vysvětlují systémy odborného vzdělávání a přípravy v členských státech Evropské unie. Tyto skupiny zdrojů však obvykle popisují pouze jeden národní systém a nezabývají se srovnáním přístupů mezi jednotlivými státy. Nelze opomenout ani publikaci *The International Standard Classification of Education*⁵, která v teoretické rovině vysvětluje jednotlivé stupně mezinárodní klasifikace ISCED.

³ „Průzkum ČNOPK na téma Vzdělávání a dostupnost kvalifikovaných pracovníků v České republice“, Deutsch-Tschechische Industrie- und Handelskammer, http://tschechien.ahk.de/fileadmin/ahk_tschechien/Mitglieder/PM/Pruezkum_CNOPK_na_tema_Vzdelavani_a_dostupnost_kvalifikovanych_pracovniku_v_Ceske_republice.pdf (staženo 19. 10. 2013).

⁴ Pojem „duální vzdělávání“ vychází z německého označení „duale Ausbildung“. Jedná se o systém, ve kterém jsou jeho účastníci vzdělávání současně ve školách a v participujících podnicích.

⁵ Silke L. Schneider, *The International Standard Classification of Education* (Mannheim: MZES, 2008).

Konkrétní aplikaci na vzdělávací systémy jednotlivých států nicméně nenabízí, a je z ní proto možné čerpat pouze v úvodních částech práce.

Zdroje případové studie představují především internetové stránky společnosti Gerresheimer a Středního odborného učiliště Domažlice. Z nich jsou čerpány informace o vzniku a průběhu jejich vzájemné spolupráce a o učebním programu, který společně nabízí. Východiska analýzy tisku jsou pak inspirována knihou *Metody výzkumu médií*, především s ohledem na zvolení výzkumného vzorku a jednotky měření.⁶ S analýzou tisku souvisí i poslední skupina zdrojů, a sice články publikované v Domažlickém deníku dostupné přes databázi Newton Mediasearch.

⁶ Tomáš Trampota, Martina Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií* (Praha: Portál, 2010).

1. Vzdělávací systémy v České republice a v Německu

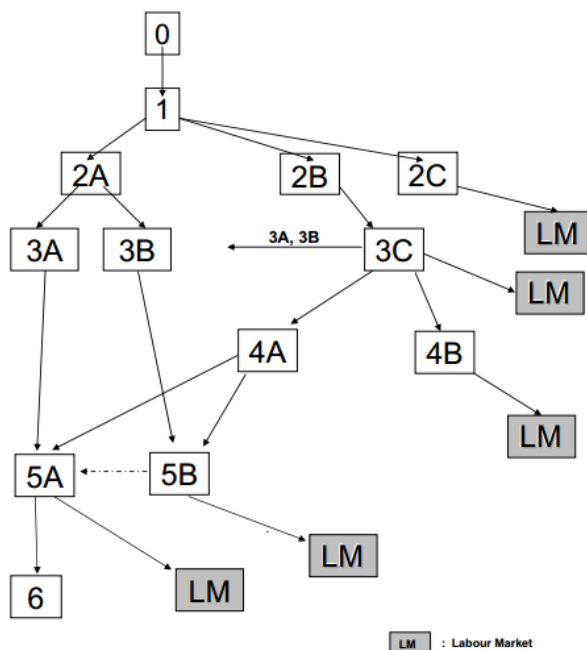
Tato kapitola popisuje vzdělávací systémy v obou vybraných státech. Nejprve je popsán český vzdělávací systém a následně vzdělávací systém v Německu. V obou případech je nejprve stručně uveden legislativní rámec, na který navazuje popis vzdělávacího systému za pomoci mezinárodní klasifikace International Standard Classification of Education (ISCED). Tato klasifikace umožňuje přímé srovnání vzdělávacích systémů, neboť je rozděluje do sedmi stupňů a několika podstupňů:⁷

- 0) Preprimární vzdělávání (bez vzdělání)
 - 1) Primární vzdělávání
 - 2) Nižší sekundární vzdělávání
 - A. Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - B. Přípravný stupeň pro pracovní trh
 - C. Stupeň směřující na pracovní trh
 - 3) Vyšší sekundární vzdělávání
 - A. Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - B. Přípravný stupeň pro pracovní trh
 - C. Stupeň směřující na pracovní trh
 - 4) Postsekundární vzdělávání nižší než terciární
 - A. Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - B. Prakticky zaměřené studium
 - 5) První stupeň terciárního vzdělávání
 - A. Stupeň, ze kterého je možné přejít na vyšší vzdělávání
 - B. Prakticky zaměřené studium
 - 6) Druhý stupeň terciárního vzdělávání

Návaznost a vzájemná prostupnost jednotlivých úrovní vzdělávacího systému a možné přechody na pracovní trh (Labour Market) podle klasifikace ISCED mohou být znázorněny následovně:

⁷ „Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED“, Český statistický úřad, http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_ (staženo 19. 10. 2013).

Obrázek 1: Přechody mezi stupni klasifikace ISCED

Zdroj: UNESCO, „ISCED 1997“, <http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/isced97-en.pdf> (staženo 14. 12. 2013), 18.

Je zřejmé, že podstupně B a C mají velmi blízko k pracovnímu trhu, zatímco studium v podstupni A vede zpravidla k přechodu na vyšší stupeň vzdělávání. Výjimku z tohoto pravidla tvoří stupeň 5A, který obvykle představuje finální stupeň vzdělávacího procesu a následný přechod na pracovní trh. Do druhého stupně terciárního vzdělávání totiž postupuje jenom velmi omezený počet absolventů stupně prvního.⁸

1.1 Český vzdělávací systém

V této podkapitole budou nejprve uvedena významná témata v debatě o podobě vzdělávacího systému v České republice a následně bude nastíněno další směřování vzdělávání na základě analýzy předvolebních programů parlamentních politických stran. Dále se práce zaměří na legislativní rámec vztahující se na danou problematiku. Kromě uvedení relevantních zákonů bude přiblížena i působnost jednotlivých institucí veřejné správy. Na závěr kapitoly budou popsány jednotlivé stupně vzdělávacího systému dle klasifikace ISCED.

⁸ „Studenti a absolventi vysokých škol v roce 2012,“ Český statistický úřad, [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/\\$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf) (staženo 19. 10. 2013).

1.1.1 Debata o vzdělávacím systému

Školství a vzdělávací systém jsou často diskutovanými a citlivými tématy. To dokazuje i fakt, že se na postu ministra školství vystřídal mezi lety 2006 a 2013 celkem deset různých ministrů. Nestabilita vládnutí je ostatně uváděna jako jeden z hlavních problémů českého vzdělávacího systému i samotným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, neboť neumožňuje provádět nutné reformní kroky.⁹ Jedním z impulzů v debatě o vývoji české vzdělávacího systému se stala zpráva poradenské společnosti McKinsey z roku 2010 kritizující aktuální stav vzdělávání v České republice.¹⁰ V této souvislosti se rozpoutala debata o dalším směřování českého vzdělávacího systému. Jejím hlavním tématem se poněkud zjednodušeně řečeno stala otázka, zda se Česká republika snaží stát spíše „mozkovnou“ nebo „montovnou“ Evropy.¹¹ Dalšími diskutovanými tématy se v posledních letech staly zejména vysokoškolská reforma a problematika státních maturit.

Počátek debaty o vysokoškolské reformě je úzce spojen s dokumentem označovaným jako Bílá kniha terciárního vzdělávání, jehož sestavením pověřila vláda Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v roce 2007. Dokument pak byl oficiálně představen na konferenci Inovační fórum: „Jak dál v terciárním vzdělávání?“ v roce 2008.¹² V dokumentu se hovoří mimo jiné i o možnosti zavést školné na vysokých školách a studentské půjčky.¹³ Pádem vlády o rok později však byly další práce na vysokoškolské reformě zastaveny. To se změnilo v roce 2011, kdy se ministr Josef Dobeš pokusil prosadit její novou podobu, která však narazila na vlnu protestů akademické obce vedené studenty i pedagogy univerzit, jejichž samosprávné pravomoci měly být novou zákonnou úpravou dotčeny. Účastníci protestů protestovali především proti změně složení správních rad, zavedení tzv. odloženého školného, změně způsobu

⁹ „Proč Česká republika potřebuje novou strategii pro vzdělávání?“, Strategie vzdělávání 2020, <http://www.vzdelavani2020.cz> (staženo 8. 12. 2013).

¹⁰ Branislav Kleskeň et al., *Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení* (Praha: McKinsey and Company, 2010), 3-4.

¹¹ Jana Machálková, „Česko neví, zda se chce stát mozkovnou nebo montovnou“, Hospodářské noviny, <http://hn.ihned.cz/c1-46462300-cesko-nevi-zda-se-chce-stat-mozkovnou-nebo-montovnou> (staženo 9. 12. 2013).

¹² „Bílá kniha terciárního vzdělávání“, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha> (staženo 8. 12. 2013).

¹³ „Univerzity čekají reformy. Liška představil Bílou knihu“, Aktuálně.cz, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=605026> (staženo 8. 12. 2013).

financování a změně platnosti profesorských titulů.¹⁴ Nakonec ministr po několika neúspěšných pokusech upravit parametry reformy protestům ustoupil. Josef Dobeš následně v březnu 2012 rezignoval na funkci ministra, a ačkoliv oficiálním důvodem byly vynucené škrty v rezortu, podle různých pozorovatelů k jeho rezignaci vedla právě neschopnost komunikovat s představiteli akademické obce.¹⁵

Druhým tématem vyvolávajícím silné emoce se stalo zavedení státních maturit, o kterém se hovořilo již za vlády Josefa Tošovského v roce 1998, kdy bylo založeno Centrum pro reformu maturitní zkoušky (CERMAT).¹⁶ Po dlouhých administrativních průtahích a několikanásobném odložení jejich zavedení¹⁷ došlo ke spuštění státních maturit až v roce 2011 za vlády ministra Josefa Dobeše. Obdobně jako v případě vysokoškolské reformy se ministr Dobeš nevyhnul silné kritice. Kromě žáků, rodičů a pedagogů se do kritiky zapojila i instituce EDUin, která upozornila na množství chyb při vyhodnocování testů během tzv. maturit nanečisto v říjnu 2010 a na nelogické a nejednoznačné formulace mnohých otázek. Kromě toho bylo kritizováno nedostatečné organizační zajištění a celková podoba zkoušky.¹⁸ Kritika se částečně potvrdila po vyhodnocení ostrých zkoušek, když proti výsledkům podalo odvolání 1414 studentů (1,4% ze všech účastníků). Přezkoumáním hodnocení pak vyšlo najevo, že učitelé v některých případech skutečně pochybili a známkovali standardizované testy příliš přísně. Čtyřicet dva žáci tak již nemuseli maturitu opakovat.¹⁹

Diskuze o podobě maturit pokračovala i v roce 2012, kdy se proti výsledkům jarního termínu maturitních zkoušek odvolalo kolem osmi tisíc žáků, z toho pět set

¹⁴ „Studenti UK kvůli reformě házeli melouny, v protestech hodlají pokračovat“, E15.cz, http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/studenti-uk-kvuli-reforme-hazeli-melouny-v-protestech-hodlaji-pokracovat-735567#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink (staženo 9. 12. 2013).

¹⁵ „Ministr Dobeš končí. Oficiálně kvůli platům učitelů“, Lidovky.cz, http://www.lidovky.cz/ministr-skolstvi-josef-dobes-rezignoval-fpe-/zpravy-domov.aspx?c=A120321_183723_in_domov_sm (staženo 9. 12. 2013).

¹⁶ Václav Klaus jr., „Co přinese státní maturita“, Revue politika, <http://www.revuepolitika.cz/clanky/811/co-prinese-statni-maturita> (staženo 9. 12. 2013).

¹⁷ Petra Benešová, „Spuštění státních maturit je opět ohroženo“, Český rozhlas, http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/685710 (staženo 9. 12. 2013).

¹⁸ „Státní maturity započaly, kritizují je všichni kromě ministra“, Deník referendum, <http://denikreferendum.cz/clanek/10378-statni-maturity-zapocaly-kritizuji-je-vsichni-krome-ministra> (staženo 9. 12. 2013).

¹⁹ „42 žáků nemusí znovu k maturitě díky odvolání“, Lidovky.cz, http://www.lidovky.cz/42-zaku-nemusi-znovu-k-maturite-diky-odvolani-f3t-/veda.aspx?c=A110816_073311_in_veda_spa (staženo 9. 12. 2013).

úspěšně.²⁰ Ani v roce 2013 se nepodařilo problémy odstranit a s odvoláním uspělo 149 studentů z 3 321, kteří podali odvolání. Kritizován je i fakt, že u maturity každoročně „propadá“ kolem 20 % účastníků.²¹

Školství a vzdělávací systém se staly významným tématem předvolebních prohlášení stran kandidujících ve volbách do sněmovny v roce 2013. Volební programy stran formující se vládní koalice²², České strany sociálně demokratické (ČSSD), politického hnutí ANO a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL), se ve většině aspektů shodují. Vítězná ČSSD si v této souvislosti předsevzala zlepšení postavení a platů učitelů a posílení výuky cizích jazyků. Dále slibuje zabránit pokusům o zavedení školného na veřejných vysokých školách. Kromě toho slibuje zavést v profesním vzdělávání prvky duálního systému spočívající v rozšíření praktické výuky u zaměstnavatelů.²³

Hnutí ANO klade důraz především na kvalitu vzdělávání a chce odpovídajícím způsobem upravit způsob financování škol. Zavedení školného na vysokých školách odmítá. Kromě toho podporuje výuku cizích jazyků a vzdělávání ve finanční gramotnosti a chce podpořit motivaci studovat přírodovědné a technické obory včetně nematuritních učňovských oborů. Hnutí dále akcentuje zapojení soukromého sektoru do profesního vzdělávání. Slibuje také posílit autonomii vysokých škol a jejich zodpovědnost za dosažené výsledky ve všech oblastech činnosti.²⁴

KDU-ČSL ve svém programu přímo uvádí, že se zasadí o zavedení tzv. duálního vzdělávání v odborném a magisterském vysokém školství. To znamená posílení partnerství škola – firma.²⁵

Mezi stranami opozice je možné nalézt rozpory především v otázce finanční spoluúčasti studentů vysokých škol. Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)

²⁰ „Výsledek podzimních maturit zvrátilo jen třicet pět středoškoláků“, Zprávy iDnes, http://zpravy.idnes.cz/s-odvolanim-kvuli-podzimnim-maturitam-uspelo-tricet-pet-zaku-p6k-/domaci.aspx?c=A121021_082001_zahranicni_jj (staženo 9. 12. 2013).

²¹ „Výsledky maturity: Propadlo 39 procent učňů a 2,5 procenta gymnazistů“, Česká televize, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/232014-vysledky-maturity-propadlo-39-procent-ucnu-a-2-5-procenta-gymnazistu> (staženo 9. 12. 2013).

²² Ke dni 9. 12. 2013.

²³ „Volební program ČSSD“, Česká strana sociálně demokratická, <http://www.cssd.cz/volby/volebni-program-cssd> (staženo 9. 12. 2013).

²⁴ „Resortní program“, Politické hnutí ANO, <http://www.anobudelip.cz/cs/onas/program/resortni-program> (staženo, 9. 12. 2013).

²⁵ „Posílení české ekonomiky a tvorby pracovních míst“, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, http://volby.kdu.cz/volebni-program/ekonomika.aspx#.UqX_5PTuJWa (staženo 9. 12. 2013).

prosazuje zavedení povinné bezplatné docházky do posledního roku mateřské školy a rozšíření kapacity jeslí. Na sekundární úrovni plánuje podpořit a zkvalitnit učňovské a technické školství a zapojit do jeho financování soukromý sektor. Kromě toho také zmiňuje zavedení učebních osnov na úrovni základních škol, poskytování stipendií a rozvoj finančně dostupných kolejí a menz.²⁶

Podle počtu hlasů čtvrtá TOP 09 plánuje právní normy usnadňující zřízení mateřských škol a zároveň chce posílit prestiž a roli učitelů základních škol ve společnosti. V oblasti profesního vzdělávání strana usiluje o větší zapojení soukromé sféry. TOP 09 zároveň plánuje zavést elektronickou podobu maturit a zlepšit počítačovou gramotnost žáků. Kromě toho by ráda dosáhla toho, aby alespoň třetina žáků středních škol absolvovala jedno pololetí v zahraničí. V terciární oblasti pak strana chce upravit financování takovým způsobem, aby byly více podpořeny prioritní obory²⁷, posílit spolupráci s praxí, zavést zákon o finanční podpoře vysokoškoláků a umožnit školám stanovit finanční spoluúčast studentů.²⁸

Občanská demokratická strana (ODS) chce podpořit kvalitní pedagogy zavedením motivačního kariérního systému a rozšířit možnosti předškolního vzdělávání. Kromě toho chce podpořit výuku cizích jazyků, matematiky, technických předmětů a přírodních věd. Zmiňuje i nutnost stabilizovat podobu státní maturity a prostřednictvím daňových výhod motivovat zaměstnavatele spolupracovat se školami. K otázce školného uvádí, že by raději revidovala stávající poplatky a zpřísnila podmínky pro studenty prodlužující standardní dobu studia. Zmiňuje i nastavení financování vysokých škol na základě specifického poslání²⁹ jednotlivých škol a univerzit.³⁰

Hnutí Úsvit přímé demokracie prosazuje zvyšování platů učitelů a financování škol na bázi kvality výuky. Kromě toho podporuje střední technické školství a

²⁶ „Budoucnost mládí, jistoty, stáří“, Komunistická strana Čech a Moravy, http://volby.kdu.cz/volebni-program/ekonomika.aspx#.UqX_5PTuJWa (staženo 9. 12. 2013).

²⁷ Ačkoliv nezmiňuje, o jaké obory se konkrétně jedná.

²⁸ „Vzdělání, věda, výzkum a sport“, TOP 09, <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2013/2-vzdelani-veda-vyzkum-a-sport-13773.html> (staženo 9. 12. 2013).

²⁹ Pojem „specifické poslání“ však dále neupřesňuje

³⁰ „Vzdělávání a sport“, Občanská demokratická strana, <http://www.ods.cz/volby2013/volebni-program/vzdelani> (staženo 9. 12. 2013).

podnikatelské inkubátory. Zavedení plošného školného hnutí odmítá, nicméně sankční školné pro studenty zbytečně prodlužující studium si představit dokáže.³¹

Ačkoliv oblast školství nabízí různá témata, profesnímu sekundárnímu vzdělávání či alespoň posílení spolupráce firem se školami se nějakým způsobem věnuje každá ze zmíněných politických stran. Některé z nich dokonce zmiňují snahu o zavedení aspektů duálního vzdělávání známého především z Německa. Ačkoliv se téma vysokoškolské reformy tohoto typu vzdělávání přímo nedotýká, problematika státních maturit již ano. Standardizované státní zkoušky se totiž musí zúčastnit i žáci čtyřletých učebních oborů zakončených maturitou, pro které její složení může představovat značný problém. To dokázaly již výsledky prvního ročníku státních maturit, ve kterých se žáci těchto oborů umístili na posledních místech.³²

1.1.2 Legislativní rámec

Oblast vzdělávání je v České republice upravena celou řadou zákonů. Za pravděpodobně nejvýznamnější normu lze označit školský zákon č. 561/ 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tato norma uvádí podmínky, za nichž vzdělávání probíhá, a určuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání. Kromě toho také stanovuje působnost orgánů státní správy a samosprávy ve školství.³³ Oblast terciárního vzdělávání je pak upravena zákonem o vysokých školách č. 111/ 1998 Sb. Mezi další významné zákony patří zákon o pedagogických pracovnících, zákon o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením a zákon o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Nejvyšší institucí státní správy zabývající se oblastí vzdělávání je Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT), které odpovídá za koncepci, stav a rozvoj vzdělávací soustavy. Zároveň určuje vzdělávací politiku a strategii a zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání, který předkládá každé dva roky vládě. Dále pro všechny stupně vzdělávacího systému vytváří rámcové vzdělávací programy a akredituje studijní

³¹ „Program hnutí“, Úsvit přímé demokracie, <http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti> (staženo 9. 12. 2013).

³² „Souhrnné hodnocení státní maturity“, EDUin.cz, <http://www.eduin.cz/clanky/eduin-souhrnne-hodnoceni-statni-maturity> (staženo 21. 12. 2013).

³³ Zákon č. 561/ 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), §1.

programy škol. Ministerstvo je také zodpovědné za platy učitelů a učební pomůcky.³⁴ Na regionální úrovni zajišťují státní správu v oblasti školství příslušné odbory krajských úřadů. Jedním z jejich významných úkolů je zpracovávat dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, který je následně předkládán MŠMT ke schválení. Kraje jsou zřizovateli většiny veřejných škol poskytujících středoškolské vzdělání. Mateřské a základní školy jsou oproti tomu zřizovány obcemi.³⁵

Z hlediska zřizovatele je možné rozdělit vysoké školy v České republice do tří kategorií – veřejné, státní a soukromé. Veřejné vysoké školy jsou zřizovány zákonem a požívají značný stupeň autonomie. Ta je dána vlastní právní subjektivitou a možností v mezích příslušných zákonů samostatně rozhodovat o svých záležitostech. Oproti tomu státní vysoké školy jsou úzce navázány a podřízeny příslušnému ministerstvu. V případě Univerzity obrany je tímto ministerstvem Ministerstvo obrany a v případě Policejní akademie České republiky v Praze se jedná o Ministerstvo vnitra.³⁶ Soukromé vysoké školy jsou pak soukromé právnické osoby zřizovány na základě povolení MŠMT.³⁷

1.1.3 Rozdělení vzdělávacího systému

Rozdělení českého vzdělávacího systému na jednotlivé stupně lze docílit aplikací mezinárodní klasifikace ISCED. Následující schéma zobrazuje kromě stupňů ISCED také věk žáka, ve kterém k přechodu do určitého stupně obvykle dochází (years of age). Zároveň je uveden počet let strávených studiem na institucích nabízejících primární a sekundární vzdělávání (years of schooling) s odlišením povinné školní docházky (compulsory education).

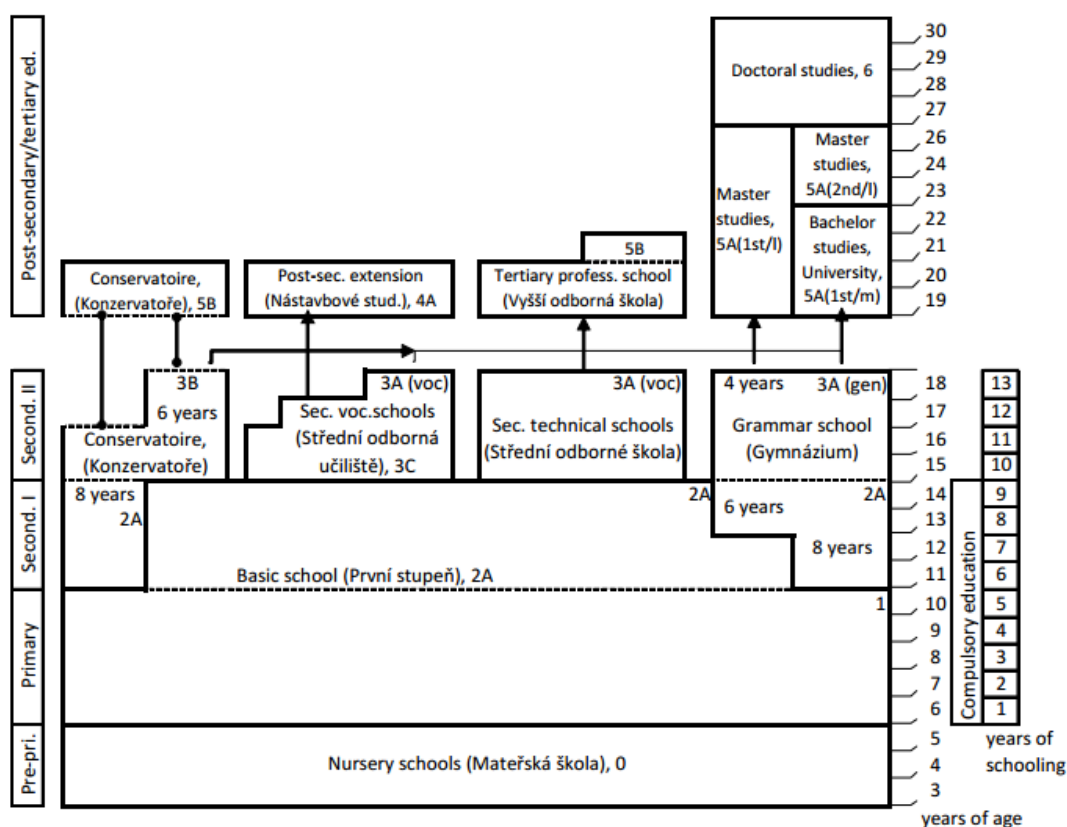
³⁴ Jana Straková, „The Czech educational system and evaluation of the ISCED-97 implementation“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008), 216.

³⁵ „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“, Eurydice 2009/ 2010, https://www.google.de/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.msmt.cz%2Ffile%2F10185_1_1%2F&ei=JOViUvGICsfStQaH64D4Bg&usg=AFQjCNHLhNPH5xsOBCumLx0q5-1WKIPH0g&bvm=bv.54934254,d.Yms&cad=rja, (staženo 19. 10. 2013), 9.

³⁶ „Terciární vzdělávání“, Národní ústav odborného vzdělávání, <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani> (staženo 19. 10. 2013).

³⁷ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, §39.

Obrázek 2: Schéma českého vzdělávacího systému

Zdroj: Straková, Jana, „The Czech educational system and evaluation of the ISCED-97 implementation“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke Schneider, L., (Mannheim: MZES, 2008), 221.

Před nástupem do klasického vzdělávacího procesu existuje v České republice možnost umístění dětí do tří let v jeslích. Jedná se instituce spadající do gescce Ministerstva zdravotnictví, přičemž jejich zřizovateli jsou obvykle větší obce. Samotný vzdělávací proces v České republice začíná nepovinným preprimárním stupněm v mateřských školách. Obvyklý věk nástupu dětí do školek jsou tři roky.³⁸ V šesti letech začíná nástupem na základní školu celkem devítiletá povinná školní docházka. Výuka na základních školách je rozdělena do dvou stupňů. První stupeň odpovídá primárnímu stupni podle ISCED a trvá pět let. Druhý stupeň základní školy trvá čtyři roky a lze ho označit jako nižší sekundární vzdělání. Nižšího sekundárního vzdělání je také možné docílit v rámci studia na taneční konzervatoři nebo na gymnáziu, které začne ihned po ukončení prvního stupně základní školy a které po čtyřech letech volně přejde do vyššího sekundárního vzdělání. Obdobně lze strávit na druhém stupni základní školy pouze dva roky a zbývající dva roky nižšího sekundárního vzdělání absolvovat v rámci

³⁸ „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“, Eurydice 2009/ 2010, 15.

šestiletého studia na gymnáziu.³⁹ Ukončením nižšího sekundárního vzdělání (ať již na základní škole, gymnáziu nebo konzervatoři) končí období povinné školní docházky.

Český školský zákon označuje za jedinou instituci, kde je možné obdržet středoškolské (resp. vyšší sekundární) vzdělání, střední školu. Střední školy pak již zákon dále nedělí.⁴⁰ V této práci je ale účelné využít tradičního rozdělení středních škol na gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště a konzervatoře, neboť z hlediska ISCED představují odlišné kategorie. Gymnázia poskytují všeobecné vzdělání a připravují žáky především na studium na vysokých školách. Oproti tomu střední odborné školy kombinují všeobecné vzdělání a vzdělání specifické pro konkrétní zaměření, a absolventi jsou tak připraveni k výkonu středních technických, ekonomických a obdobných funkcí. Jak gymnázia, tak střední odborné školy umožňují studentům po čtyřech letech úspěšného studia složit maturitní zkoušku a získat tak oprávnění ke studiu ve vyšších stupních.⁴¹ Střední odborná učiliště nabízejí oproti předchozím dvěma typům škol vedle čtyřletého studia zakončeného maturitou také možnost studia ve tříletém oboru, které je zakončeno získáním výučního listu.⁴²

Poněkud specifickými institucemi jsou konzervatoře, které představují relativně marginální součást vzdělávacího systému. Jedná se o instituce spadající pod kategorii středních škol, které připravují studenty v uměleckých oborech jako zpěv, tanec, hudba či hudebně dramatické umění. Studium na konzervatoři trvá zpravidla šest let, pouze obor tanec je prodloužen o další dva roky. Po ukončení studia na úrovni vyššího sekundárního vzdělání obdrží absolventi maturitní zkoušku a mohou pokračovat terciárním studiem na vysoké škole. Druhou možností je pokračovat na konzervatoři navazujícím prakticky zaměřeným dvouletým studiem na terciární úrovni (5B), po kterém absolventi získají kvalifikaci nutnou k výkonu povolání v daném oboru a mohou přejít na pracovní trh.⁴³

³⁹ „Základní vzdělávání“, Eurypedia,

[https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Z%C3%A1kladn%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_\(Integrovan%C3%A9_prim%C3%A1rn%C3%AD_a_ni%C5%BE%C5%A1%C3%AD_sekund%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD\)](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Z%C3%A1kladn%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_(Integrovan%C3%A9_prim%C3%A1rn%C3%AD_a_ni%C5%BE%C5%A1%C3%AD_sekund%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD)) (staženo 20. 10. 2013).

⁴⁰ Zákon č. 561/ 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), §185, 3.

⁴¹ „Odborné vzdělávání“, Národní ústav odborného vzdělávání, <http://www.nuov.cz/pocatecni-odborne-vzdelavani> (staženo 20. 10. 2013).

⁴² „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“, Eurydice 2009/ 2010.

⁴³ „Druhy středních škol“, Peníze.cz, <http://www.penize.cz/15790-druhy-strednich-skol> (staženo 20. 10. 2013).

Poslední instituce, které zatím nebyly zmíněny, jsou vyšší odborné školy a vysoké školy nabízející terciární vzdělání prvního stupně. Studium na vyšších odborných školách je určeno především pro absolventy středních odborných škol, kteří chtějí prohloubit své znalosti daného oboru, ale přitom nechtějí pokračovat studiem na vysoké škole. Studium je převážně prakticky orientované a všeobecnému vzdělání je věnováno pouze 20 % z celkového objemu výuky (jedná se o stupeň 5B). Vyšší odborné školy nabízejí pouze jeden studijní program a studenti obvykle musí platit školné stanovené zákonem, které se liší v závislosti na studijním zaměření dané školy. Studium trvá obvykle tři roky.⁴⁴ V ojedinělých případech mohou úspěšní absolventi nastoupit rovnou do vyšších ročníků bakalářského studia na vysoké škole.⁴⁵

Vysoké školy nabízejí oproti vyšším odborným školám studium na úrovni 5A, což znamená, že umožňují přechod do druhého stupně terciárního vzdělávání. Přistoupením k boloňskému systému bylo na většině škol zavedeno bakalářské a navazující magisterské studium.⁴⁶ Výjimkou zůstává například studium práva či všeobecného lékařství, které je považováno za magisterské studium nenavazující na bakalářský program (tzv. nestrukturované studium). Standardní délka studia na prvním stupni terciárního vzdělání je obvykle pět let, nicméně v některých případech je mírně prodloužena. Po úspěšném absolvování tohoto stupně studia je možné přejít do studia doktorského, které lze z hlediska ISCED klasifikace označit za vrcholný stupeň 6. Obvykle se jedná o studium v délce tří až pěti let, které vede k získání akademické hodnosti PhD.⁴⁷

1.2 Německý vzdělávací systém

Obdobně jako v případě vzdělávacího systému v České republice, bude i v této podkapitole nejprve nastíněna debata o vzdělávacím systému a následně bude analyzován obsah volebních programů parlamentních stran, se kterým šly do voleb v roce 2013. Následuje přiblížení právní úpravy vzdělávacího systému v Německu a v

⁴⁴ Jana Straková, „The Czech educational system and evaluation of the ISCED-97 implementation“, 220.

⁴⁵ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, §49, 3.

⁴⁶ „Boloňský systém“, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, <http://bologna.msmt.cz> (staženo 20. 10. 2013).

⁴⁷ „Terciární vzdělávání“, Eurypedia, https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Terci%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD (staženo 20. 10. 2013).

závěrečné části kapitoly bude systém opět rozdělen na jednotlivé součásti, které budou podrobněji popsány dle klasifikace ISCED.

1.2.1 Debata o vzdělávacím systému

Vzhledem k tzv. Kulturní svrchovanosti spolkových zemí (Kulturhoheit der Länder) vycházející z principů německé ústavy, resp. tzv. Základního zákona (Grundgesetz), spadá oblast vzdělávání v Německu z velké části mezi kompetence jednotlivých spolkových zemí. Z tohoto důvodu je debata o stavu a změnách systému vzdělávání také značně fragmentovaná. Tématem týkajícím se Německa jako celku bylo zveřejnění výsledků studie PISA (The Program for International Student Assessment) v roce 2000.

Pod zkratkou PISA se skrývá průzkum OECD prováděný každé tři roky, který si klade za cíl provést celosvětové srovnání znalostí a schopností 15letých žáků.⁴⁸ V roce 2000 test zaměřený na čtenářské dovednosti ukázal, že znalosti německých žáků leží značně pod průměrem OECD. Deset procent jich totiž bylo označeno za neschopné pochopit základní text a dalších 13 % za schopné pouze základního porozumění. Ve zbylých dvou částech studie, matematické a přírodovědné, němečtí žáci dosáhli také pouze podprůměrných hodnot. Studie zároveň ukázala, že největší problémy se čtením mají mužští potomci imigrantů a chlapci ze sociálně slabých rodin.⁴⁹ Následná debata hraničící až s hysterií bývá označována jako tzv. „PISA-Schock“. Její závažnost dokazuje i fakt, že pouze mezi prosincem 2001 a červencem 2002 bylo o výsledcích studie publikováno 61 článků v časopise Spiegel, 96 v časopise Focus a 160 v novinách Die Zeit.⁵⁰

Diskuze o výsledcích PISA vyústila v sérii opatření, která měla vzdělávání v Německu zlepšit. Mezi ně lze zařadit postupné zavádění standardizované maturitní zkoušky ve většině spolkových zemí, čímž vznikla možnost porovnávat školy mezi sebou a každoročně kontrolovat jejich úroveň.⁵¹ V roce 2003 pak vláda Gerhardra

⁴⁸ „About PISA“, OECD, <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa> (staženo 9. 12. 2013).

⁴⁹ „Die Pisa-Analyse: Sind deutsche Schüler doof?“, Spiegel, <http://www.spiegel.de/schulspiegel/die-pisa-analyse-sind-deutsche-schueler-doof-a-172357.html> (staženo 9. 12. 2013).

⁵⁰ Klaus-Jürgen Tillmann, „Welche Konsequenzen legen die PISA die PISA-Ergebnisse Ergebnisse Ergebnisse nahe?“, Heinrich Böll Stiftung, http://www.boell-nrw.de/downloads/0702-09_Input_Prof._Klaus_Tillmann_li.pdf (staženo 9. 12. 2013), 2.

⁵¹ Sigrid Kause, „Deutschland hat aus dem Pisa-Schock gelernt“, Derwesten.de, <http://www.derwesten.de/politik/deutschland-hat-aus-dem-pisa-schock-gelernt-id6336115.html> (staženo 10. 12. 2013).

Schrödera v reakci na výsledky PISA uvolnila kolem čtyř miliard eur na zřízení celodenních škol (Ganztagsschule), které umožňují individuálnější přístup k žákům.⁵² Kromě toho byla podpořena výuka německého jazyka a provedena reforma vzdělávání učitelů.⁵³ Na výsledky reagovali ale i lépe finančně situovaní občané, kteří začali ve větší míře investovat do doučování a posílat své děti do soukromých škol.⁵⁴

Zmíněná opatření vedla k tomu, že v následujících průzkumech PISA, tedy v letech 2003, 2006, 2009 a 2012, Německo pravidelně dosahovalo mírného zlepšení. V nejnovějším průzkumu z roku 2012 se Německu dokonce podařilo dosáhnout lepšího průměru, především pak v souvislosti se zlepšením výsledků dětí z imigrantských rodin.⁵⁵ I tak ale v Německu ve srovnání s průměrem OECD nadále zůstává značný rozdíl ve školních výsledcích dětí z různých sociálních vrstev.⁵⁶

Obdobně jako v České republice i v Německu se stalo vzdělávání jedním z významných témat voleb do spolkového sněmu v roce 2013. Podrobnější pohled na programy stran rodící se velké koalice, Křesťanskodemokratické unie Německa s Křesťansko-sociální unií Bavorska (CDU/CSU) a Sociálně demokratické strany Německa (SPD), překvapivě ukazuje, že mezi stranami panuje relativní shoda ve většině otázek týkajících se školství. CDU/CSU ve svém programu přímo zmiňuje nutnost podpořit výuku německého jazyka pro děti, jejichž rodiče jazyk neovládají, a navrhuje zavedení jazykových testů od tří let věku. V případě neúspěchu v testu by se dítě muselo účastnit doplňkové výuky. Zmiňována je také podpora celodenních škol a prosazovány mají být národní standardy ve vzdělávání. Významným tématem je umožnit duální vzdělávání většímu počtu žáků. V oblasti terciárního vzdělávání pak

⁵² „10 Jahre nach der 1. PISA-Studie“, Ganztagsschulen.org, <http://www.ganztagsschulen.org/archiv/13831.php> (staženo 10. 12. 2013).

⁵³ „Entspannung nach dem PISA-Schock“, Kölner Stadt-Anzeiger, <http://www.ksta.de/debatte/-kommentar-zum-bildungstest-entspannung-nach-dem-pisa-schock,15188012,25505670.html> (staženo 10. 12. 2013).

⁵⁴ Christian Füller, „Nach dem Pisa-Schock: Zehn Jahre Wirrwarr“, Spiegel, <http://www.spiegel.de/schulspiegel/wissen/nach-dem-pisa-schock-zehn-jahre-wirrwarr-a-801187-2.html> (staženo 10. 12. 2013).

⁵⁵ Thomas Sebastian Vitzthum, „Der Abschied von Multikulti nutzt den Migranten“, Welt.de, <http://www.welt.de/debatte/kommentare/article122560197/Der-Abschied-von-Multikulti-nutzt-den-Migranten.html> (staženo 10. 12. 2013).

⁵⁶ „Entspannung nach dem Pisa-Schock“, Kölner Stadt-Anzeiger.

strana chce dále finančně podporovat studenty a zpřístupnit vzdělání i lidem z chudších rodin.⁵⁷

SPD prosazuje nutnost odbourání všech poplatků spojených s účastí ve vzdělávacím systému včetně školek. Kromě toho zdůrazňuje roli celodenních škol a individuální podporu dětí z rodin imigrantů, jejímž základem by měla být intenzivnější výuka německého jazyka. Obdobně jako CDU/CSU i SPD má v programu tvorbu nových učebních míst v rámci duálního vzdělávání a finanční podporu studentů vysokých škol.⁵⁸

Programy budoucích opozičních stran vzdělávacímu systému také věnují relativně velký prostor. Levice (Die Linke) podporuje myšlenku celodenních škol a zrušení veškerých poplatků. Zároveň prosazuje zřízení společných škol (Gemeinschaftsschule) jako jediných školských institucí na sekundárním stupni. Žáci a jejich rodiče by tak nebyli nuceni rozhodnout se o dalším směřování vzdělávání již ve čtvrté třídě, jako je tomu nyní. Účast v profesním vzdělávání pak Levice chce dokonce zakotvit jako jedno z práv občanů. V rámci terciárního vzdělávání nabízí strana poněkud extrémní krok, a sice odstoupit od boloňského systému.⁵⁹

Poslední strana v německém spolkovém sněmu, Svaz 90/Zelení (Bündnis 90/Die Grünen), zmiňuje obdobně jako Levice výhody pozdějšího rozhodování o směřování individuálního vzdělávání. Mimo to podporuje rozvoj celodenních škol, rozšíření jazykové výuky a začleňování dětí s postižením. Duální vzdělávání strana navrhuje doplnit o nadpodniková učební místa (überbetriebliche Lernorte), a zlepšit tak jeho přístupnost.⁶⁰

Jak bylo naznačeno, profesní vzdělávání je v Německu stejně jako v České republice jedním z klíčových témat v oblasti školství. Všechny výše uvedené politické strany si dávají za cíl zvýšit počet učebních míst v rámci duálního vzdělávání, čímž by

⁵⁷ „Gemeinsam erfolgreich für Deutschland“, Cdu.de, <http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/regierungsprogramm-2013-2017-langfassung-20130911.pdf> (staženo 10. 12. 2013).

⁵⁸ „Das Wir entscheidet“, Spd.de, http://www.spd.de/linkableblob/96686/data/20130415_regierungsprogramm_2013_2017.pdf (staženo 10. 12. 2013).

⁵⁹ „Bildung ist keine Ware. Gute Bildung für alle“, Die-Linke.de, <http://www.die-linke.de/wahlen/wahlprogramm-2013/wahlprogramm-2013/i-solidaritaet-neu-erfinden-gute-arbeit-und-soziale-gerechtigkeit/bildung-ist-keine-ware-gute-bildung-fuer-alle> (staženo 10. 12. 2013).

⁶⁰ „Zeit für den green Wandel“, Gruene.de, http://www.gruene.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/Wahlprogramm/Wahlprogramm-barrierefrei.pdf (staženo 10. 12. 2013).

došlo k jeho zpřístupnění většímu počtu zájemců. Debata o testech PISA a související zvyšování kvality výuky se tohoto typu vzdělávání přímo dotýká, neboť ovlivňuje úroveň znalostí lidí vstupujících do tohoto systému.

1.2.2 Legislativní rámec

Spolkové země jsou v důsledku platnosti Kulturní svrchovanosti spolkových zemí pověřeny zajistit, provádět a dozorovat místní vzdělávací systém. Mezi významné pravomoci patří tvorba primární legislativy a nařízení týkajících se školství. Kromě toho spolkové země samostatně schvalují a dozorují učební plány.⁶¹ V důsledku této decentralizace vzdělávacího systému dochází k jeho fragmentaci vedoucí k obtížím při popisování německého vzdělávacího systému jako jednoho celku.

Na celostátní úrovni je školství upraveno pouze několika málo spolkovými zákony se spíše rámcovým charakterem. Jedná se například o vysokoškolský rámcový zákon (Hochschulrahmengesetz), který upravuje oblast vysokých škol. V sedmi kapitolách se zákon ve velmi obecné rovině věnuje mimo jiné funkcím vysokých škol, podmínkám přijetí ke studiu či členství v akademické obci.⁶² Poněkud specifitěji je upravena oblast profesního vzdělávání (Berufsausbildung) v zákonu o profesním vzdělávání (Berufsbildungsgesetz; BBiG). Jedná se o zákon s celoněmeckou působností, ve kterém jsou podrobně popsány náležitosti tohoto typu vzdělávání včetně např. odměňování nebo průběhu zkoušek.⁶³

Na úrovni spolkových zemí existuje celá řada zákonů (Gesetze), nařízení (Verordnungen) a vyhlášek (Bekanntmachung). Například ve svobodném státě Bavorsko (dále jen Bavorsko) mezi významné zákony týkající se školství patří bavorský zákon o vychovatelství a školství (Bayerisches Gesetz über das Erziehungs- und Unterrichtswesen), bavorský zákon o financování škol (Bayerisches Schulfinanzierungsgesetz) nebo zákon o bezplatnosti cesty do školy (Gesetz über die Kostenfreiheit des Schulwegs). Mezi nařízení lze řadit např. nařízení o základních školách v Bavorsku (Schulordnung für die Grundschulen in Bayern) nebo nařízení o dopravě školáků (Verordnung über die Schülerbeförderung). Mezi vyhlášky patří např.

⁶¹ „Kulturhoheit“, Bundeszentrale für politische Bildung, <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/recht-a-z/22499/kulturhoheit> (staženo 20. 10. 2013).

⁶² „Hochschulrahmengesetz“, Gesetze-im-internet.de, <http://www.gesetze-im-internet.de/hrg/BJNR001850976.html#BJNR001850976BJNG000102310> (staženo 20. 10. 2013).

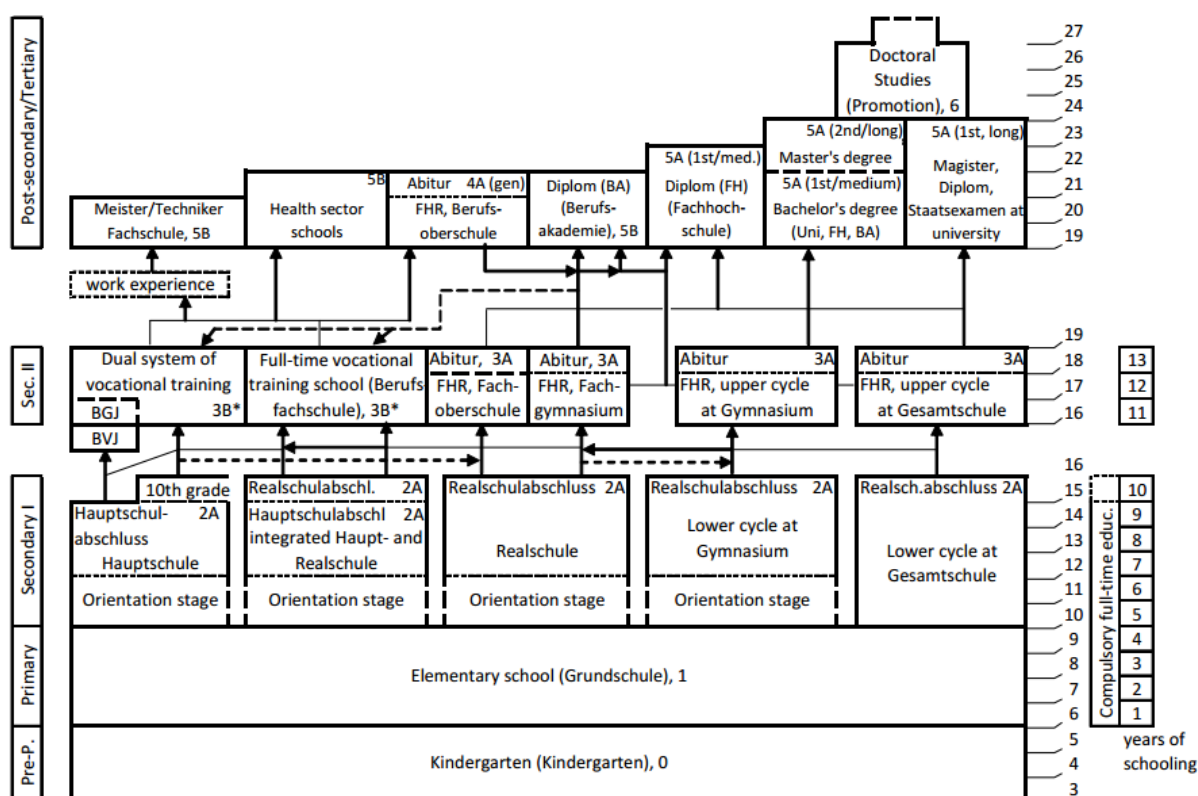
⁶³ „Berufsbildungsgesetz“, Gesetze-im-internet.de, http://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/index.html (staženo 20. 10. 2013).

vyhláška o zrušení vyučování v případě nepříznivých povětrnostních podmínek (Unterrichtsausfall bei ungünstigen Witterungsbedingungen).⁶⁴

1.2.3 Rozdělení vzdělávacího systému

Následující schéma je ekvivalentem schématu uvedeného v kapitole věnující se rozdělení českého vzdělávacího systému. I zde je možné nalézt stupně klasifikace ISCED a věk typický pro přechod do určitého stupně, stejně jako počet let strávených v institucích primárního a sekundárního vzdělávání s naznačením povinné školní docházky. Schéma uvádí všechny typy škol, se kterými se lze v Německu setkat. Vzhledem k roztržitosti vzdělávacího systému popsané v předešlé kapitole však všechny níže uvedené vzdělávací instituce nenajdeme ve všech spolkových zemích.

Obrázek 3: Schéma německého vzdělávacího systému

Zdroj: Schneider, Silke L., „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008).

⁶⁴ „Schule in Bayern – Die rechtlichen Grundlagen“, Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, <http://www.km.bayern.de/eltern/was-tun-bei/rechte-und-pflichten.html> (staženo 20. 10. 2013).

Schéma německého vzdělávacího systému je na první pohled značně komplexnější než schéma systému českého. Za začátek vzdělávacího procesu lze opět označit tříletou nepovinnou účast ve školkách (Kindergarten). Poslední rok, standardně mezi pátým a šestým rokem věku, se označuje jako přípravná škola (Vorschule), která žáky připravuje na přestup na základní školu. Kromě normálních školek se také vyskytují celodenní školky (Kindertagesstätte) umožňující docházku i mimo dopolední hodiny a podnikové školky (Betriebskindergarten), které jsou často provozovány většími firmami pro děti svých zaměstnanců.⁶⁵ Na preprimární vzdělání získané ve školkách navazuje vzdělání primární poskytované základními školami (Grundschule). Děti zde získávají všeobecné vzdělání typicky po dobu čtyř let. Začátkem studia na základní škole začíná obvykle i povinná školní docházka.⁶⁶

Tradičně nabízejí nižší sekundární vzdělání v Německu tři instituce: tzv. hlavní školy (Hauptschule), reálné školy (Realschule) a gymnázia (Gymnasium). Kromě těchto institucí se v některých oblastech vyskytují také všeobecné školy (Gesamtschule) a integrované hlavní a reálné školy (Integrierte Haupt- und Realschule).⁶⁷ Nezávisle na typu školy jsou první dva roky studia označovány jako orientační stupeň (Orientierungsstufe) a slouží k seznámení se školou a ke sledování schopností žáků. Po ukončení této dvouleté fáze je v některých případech možné přestoupit na jiný typ vzdělávací instituce. Tato možnost je ale ovšem do značné míry ovlivněna tím, v jaké spolkové zemi je přestup požadován.⁶⁸

Hlavní škola je instituce otevřená pro všechny absolventy základní školy a poskytuje všeobecné vzdělání. V případě úspěšného absolvování v některých spolkových zemích nepovinného desátého ročníku je možné přejít do vyššího stupně

⁶⁵ Silke L. Schneider, „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008), 79-80.

⁶⁶ „Germany – Overview“, Eurypedia, <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Germany:Overview> (staženo 20. 10. 2013).

⁶⁷ „Übersicht über die Bildungsgänge und Schularten im Bereich der allgemeinen Bildung“, Konferenz der Kulturminister, http://www.kmk.org/fileadmin/pdf/Bildung/AllgBildung/Schema-Bildungsgaenge_und_Schularten-Stand_2012-12.pdf (staženo 20. 10. 2013).

⁶⁸ „Übergang von der Grundschule in Schulen des Sekundarbereichs I und Förderung, Beobachtung und Orientierung in den Jahrgangsstufen 5 und 6“, Konferenz der Kulturminister, http://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2010/2010_10_18-Uebergang-Grundschule-S_eI1-Orientierungsstufe.pdf (staženo 20. 10. 2013).

sekundárního vzdělání na kterékoliv instituci včetně gymnázia.⁶⁹ Reálné školy nabízí oproti hlavním školám různé specializace. V Bavorsku je například možné zvolit například matematicko-přírodovědně-technickou, ekonomickou specializaci či jazykovědnou specializaci. Některé reálné školy pak nabízejí mimo jiné specializaci na sociální nebo uměleckou oblast.⁷⁰ Instituce označované jako integrované hlavní a reálné školy jsou kombinací hlavní školy a reálné školy. Jejich žáci se mohou rozhodnout, kterým směrem se během svého studia budou ubírat, což ovlivní i typ závěrečného certifikátu, který po absolvování studia získají.⁷¹

Gymnázium připravuje studenty v nižším i vyšším stupni sekundárního vzdělání (stupně 2 a 3 dle ISCED) na studium na vysoké škole. Jedná se především o všeobecné vzdělání vedoucí k získání maturity (Abitur). Všeobecná škola stejně jako gymnázium nabízí vzdělání na obou stupních sekundárního vzdělání zakončené taktéž maturitou. Stejně jako gymnázium nabízí tato instituce možnost ukončit studium o rok dříve a místo maturity získat certifikát umožňující studium na vysoké odborné škole (Fachhochschule). Všeobecné školy lze označit za pozůstatek pokusu sjednotit všechny tři hlavní typy institucí poskytující sekundární vzdělání do jediné ze 70. let 20. století, který však kvůli masivním protestům společnosti i politiků nedopadl podle původního očekávání. Přesto se s těmito školami lze v mnohých spolkových zemích dodnes setkat.⁷²

Kromě již zmíněných gymnázií a všeobecných škol nabízejících obecné vzdělání existuje možnost absolvovat prakticky zaměřené vyšší sekundární vzdělání na odborných gymnáziích (Fachgymnasium), vyšších odborných školách (Fachoberschule), profesních odborných školách (Berufsfachschule) a v rámci tzv. duálního systému profesního vzdělávání (duales Berufsausbildungssystem), dále označovaného pouze jako duální vzdělávání. Účastníci tohoto typu sekundárního vzdělávání, učni, tráví obvykle jeden až dva dny v týdnu v profesní škole (Berufsschule) a zbytek týdne se učí a pracují ve firmách, které tato studijní místa ve spolupráci se školami nabízí, přičemž učni jsou finančně odměňováni na základě příslušných tarifů.⁷³

⁶⁹ „Was ist eine Hauptschule? Vorteile und Schwierigkeiten“, Bildungsexperten.net, <http://www.bildungsexperten.net/wissen/was-ist-die-hauptschule> (staženo 20. 10. 2013).

⁷⁰ „Die Realschule in Bayern“, Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, <http://www.km.bayern.de/eltern/schularten/realschule.html> (staženo 20. 10. 2013).

⁷¹ Silke L. Schneider, „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, 83.

⁷² Ibid., 9.

⁷³ Anna Konopásková, „Odborné vzdělávání v Německu“, *Zpravodaj NUOV* příloha IV/2007, 5.

Některé učňovské profese je možné absolvovat rovněž v rámci studia na profesní odborné škole, které je oficiálně ekvivalentní se studiem v rámci duálního vzdělávání. Tuto možnost často volí lidé, kterým se nepodařilo pro příslušnou profesi získat místo právě v rámci duálního vzdělávání. Další možností prakticky zaměřeného studia na vyšším sekundárním stupni je studium na vyšších odborných školách, případně na stupni 4 dle ISCED (postsekundární vzdělání nižší než terciární) na vyšší profesní škole (Berufsoberschule). Hlavní výhodou studia na této instituci je možnost získat maturitu, a kvalifikovat se tak ke studiu na univerzitě. Vyšší odborná škola takou možnost nabízí relativně méně často, nicméně její úspěšné absolvování umožňuje navázat studiem na odborné vysoké škole (Fachhochschule). Kromě toho existují také již zmíněná odborná gymnázia (Fachgymnasium), která připravují studenty k získání maturity a nabízí oproti všeobecnému gymnáziu konkrétní specializace (např. ekonomické, technologické nebo zdravotní).⁷⁴

Terciární stupeň je v Německu diferencovaný podobně jako stupeň sekundární. Lze odlišit dva základní typy institucí: instituce nabízející akademické vzdělání a instituce nabízející prakticky orientované studium. Akademického vzdělání lze dosáhnout studiem na univerzitě nebo odborné vysoké škole. Zatímco studium na univerzitě je zpravidla teoreticky orientované, odborná vysoká škola je více orientovaná na praxi. Studium je obdobně jako v České republice rozděleno na typicky tři až čtyřletý bakalářský a navazující obvykle dvouletý magisterský stupeň. Obdobně jako v ČR existují některé výjimky, kdy jsou studované obory rovnou magisterské a trvají pět let.⁷⁵ Po úspěšném absolvování magisterského stupně studia existuje možnost nastoupit do druhého stupně terciárního studia a absolvovat doktorské studium. Kromě titulů bakalář (Bachelor) a magister (Master) je absolvováním prvního stupně terciárního studia možné získat tzv. diplom (Diplom). Ačkoliv v rámci zavádění boloňského systému existuje tlak na převedení tohoto typu studia na standardní bakalářské a magisterské studium, některé vysoké školy diplomové studium (Diplomstudium) stále nabízejí.⁷⁶

⁷⁴ Silke L. Schneider, „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, 87-89.

⁷⁵ „Basic Structure of the Education System in the Federal Republic of Germany“, Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, http://www.kmk.org/fileadmin/doc/Dokumentation/Bildungswesen_en_pdfs/en-2012.pdf (staženo 20. 10. 2013), 4-6.

⁷⁶ „Welcher Abschluss ist besser - Bachelor oder Diplom?“, Bachelor-studium.net, <http://www.bachelor-studium.net/bachelor-diplom.php> (staženo 20. 10. 2013).

Prakticky orientované terciární vzdělání lze získat na odborné škole (Fachschule) a profesní akademii (Berufsakademie). Druhá jmenovaná instituce je relativně podobná sekundárnímu vzdělání v rámci duálního vzdělávání, neboť kombinuje vzdělání ve škole s praktickými zkušenostmi získanými prací v participující společnosti. Od roku 2006 udělují tyto instituce bakalářský titul, nicméně možnost přechodu na navazující magisterské studium je značně limitována. Studium na odborné škole je podmíněno absolvováním duálního vzdělávání, případně absolvováním profesní odborné školy a několikaletou pracovní zkušeností. Tyto instituce udělují absolventům titul státně ověřeného specialisty, např. státně ověřený technik (staatlich geprüfter Techniker), případně absolventi získávají certifikát zvaný mistrovský list (Meisterbrief). Zmíněný certifikát je možné získat i na základě dlouholeté pracovní praxe a složení odborných zkoušek. Studium na odborné škole v takovém případě není nutné.⁷⁷

2. Systém sekundárního profesního vzdělávání

Předtím, než bude možné přistoupit k podrobnějšímu popisu systémů sekundárního profesního vzdělávání v České republice a v Německu, je třeba přesně definovat, které části vzdělávacího systému budou pod tento pojem zahrnuty.

V případě německého vzdělávacího systému by bylo možné za sekundární profesní vzdělávání označit ty části vzdělávacího systému, které jsou regulovány zákonem o profesním vzdělávání, tedy duální vzdělávání, profesní příprava (Berufsausbildungsvorbereitung), další vzdělávání (Fortbildung) a profesní rekvalifikace (berufliche Umschulung).⁷⁸ Takto pojatá definice však vykazuje v rámci dalšího směřování této práce dva základní nedostatky. Především zahrnuje kromě sekundárních stupňů vzdělání i vzdělání na vyšších stupních. Druhým nedostatkem je, že nalézt vhodnou alternativu k některým z výše uvedených pojmů by v českém prostředí mohlo být velmi obtížné, resp. nemožné.

Využita proto opět bude klasifikace ISCED, která kromě dělení vzdělávacího systému do jednotlivých stupňů nabízí i přehled, z jakých stupňů se přechází na pracovní trh, resp. které stupně na přechod na pracovní trh přímo připravují (viz obr. 1). Objektem zájmu následujících částí této práce se tak stanou stupně 3B a 3C dle klasifikace ISCED, kam by v případě České republiky měly spadat konzervatoře a střední odborná učiliště. Zahrnutí konzervatoří by nicméně bylo poměrně závažnou

⁷⁷ Silke L. Schneider, „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, 90.

komplikací, neboť v datech Českého statistického úřadu bývají často zařazovány do stejné skupiny jako střední odborné školy. Z tohoto důvodu je účelné zabývat se pouze středními odbornými učiteli. Toto zjednodušení by nemělo způsobit významné zkreslení následující analýzy, neboť konzervatoře představují pouze marginální součást vzdělávacího systému. V České republice existuje pouze 18 konzervatoří⁷⁹ a počty jejich absolventů jsou relativně zanedbatelné.⁸⁰ V případě Německa se jedná o duální vzdělávání a studium na profesních odborných školách.

2.1 Sekundární profesní vzdělávání v České republice

V souladu s předchozími částmi textu bude v této kapitole za profesní sekundární vzdělání v České republice označeno vzdělání poskytované středními odbornými učiteli (SOU). Tyto instituce nabízejí různě dlouhé studijní programy, přičemž délka studia rozhoduje i o typu závěrečného certifikátu.

Tříleté studijní programy jsou zakončeny získáním výučního listu, přičemž neexistuje pevně stavený poměr mezi všeobecným vzděláním, odbornými předměty a odbornou praxí. V průměru se však jedná o 30-35 % všeobecného vzdělání, 20-30 % odborných předmětů a 35-45 % odborné praxe.⁸¹ Absolventi tříletých programů se mohou rozhodnout pro tzv. nástavbové studium, které typicky trvá dva další roky. Toto nástavbové studium je na úrovni postsekundárního vzdělání (stupeň 4A dle ISCED) a po jeho zakončení získají absolventi maturitní zkoušku, která je opravňuje pokračovat studiem terciárním.⁸² Jedná se tak o součást vzdělávacího systému, která značně zvyšuje jeho průchodnost. Nástavbové studium je nabízeno nejen středními odbornými učiteli, ale i středními odbornými školami a obvykle zahrnuje pouze všeobecné vzdělávání (45 %) a odborné vyučovací předměty (55 %).⁸³

Další možností studia na středním odborném učilišti jsou programy trvající čtyři roky, které jsou rovnou zakončeny maturitou. Jedná se především o studium „ve studijních oborech pro výkon některých náročnějších dělnických povolání a některých

⁷⁸ „Berufsbildungsgesetz“, Gesetze-im-internet.de.

⁷⁹ „Rejstřík škol a školských zařízení“, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, <http://rejskol.msmt.cz> (staženo 20. 10. 2013).

⁸⁰ „Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ“, Infoabsolvent.cz, <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=5-1-08> (staženo 20. 10. 2013).

⁸¹ František Barták et al., „Odborné vzdělávání v České republice“, Refernet.cz, http://www.refernet.cz/sites/default/files/download/to_cesky.pdf (staženo 25. 10. 2013), 19.

⁸² „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“, Eurydice 2009/ 2010, 26.

⁸³ František Barták et al., „Odborné vzdělávání v České republice“, 19.

technickohospodářských činností provozního charakteru.“⁸⁴ Poměry jednotlivých součástí studia se pohybují kolem 40:30:40, což znamená, že odborné vyučovací předměty jsou relativně méně zastoupené než všeobecné předměty a odborná praxe.⁸⁵

V obou případech probíhá výuka odborných předmětů převážně na provozních pracovištích nebo ve cvičných dílnách. V některých případech, především v rámci čtyřletých programů, se jedná o laboratoře a odborné učebny. Ačkoliv na úrovni škol existuje spolupráce mezi firmami a středními odbornými učiteli, jejich zapojení je relativně malé. Typickým rysem tohoto systému vzdělávání je, že žáci nejsou připravováni pro žádný konkrétní podnik nebo organizaci.⁸⁶

V rámci odborného sekundárního vzdělávání lze studovat i v jedno a dvouletých studijních oborech, které zčásti spadají do oblasti speciálního vzdělávání. Vzdělávají se v něm žáci s těžším mentálním postižením a žáci, kterým se nepodařilo úspěšně ukončit základní školu. V obou případech jsou studenti připravováni na méně náročná povolání.⁸⁷

Následující série grafů přiblíží celkový stav soustavy středních odborných učilišť a jejich oblíbenost mezi žáky. První z těchto grafů ukazuje vývoj počtu těchto institucí na území současné České republiky mezi školními roky 1989/90 a 2012/13.

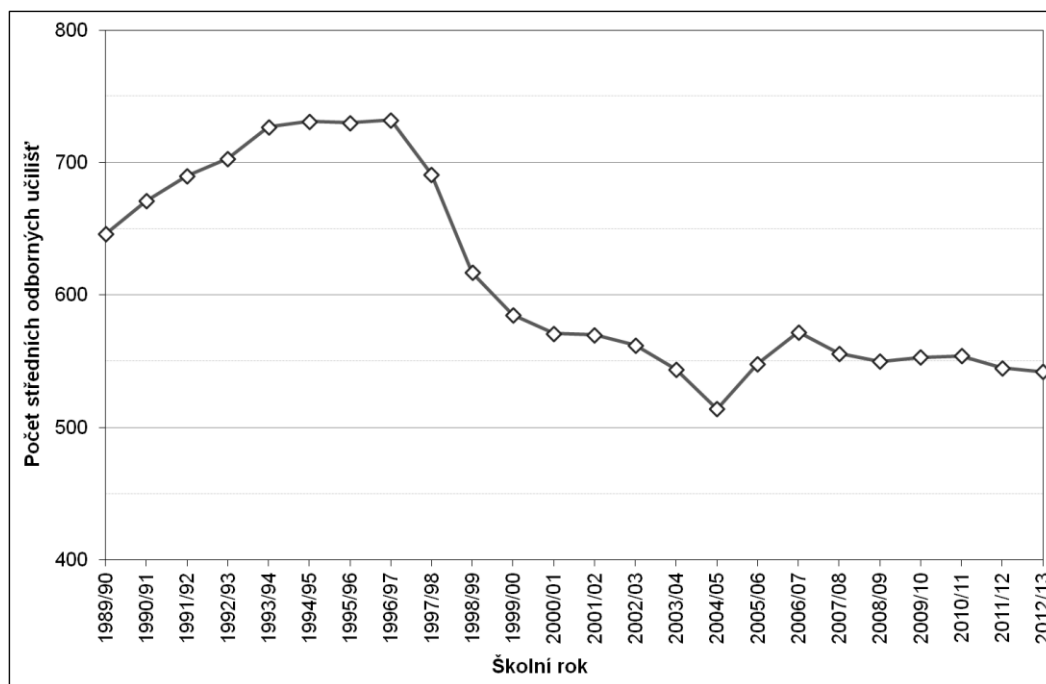
⁸⁴ Ibid., 18.

⁸⁵ Ibid., 18-19.

⁸⁶ Ibid., 18.

⁸⁷ „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“, Eurydice 2009/ 2010, 26.

Graf 1: Vývoj počtu středních odborných učilišť, Česká republika, školní roky 1989/1990-2012/2013

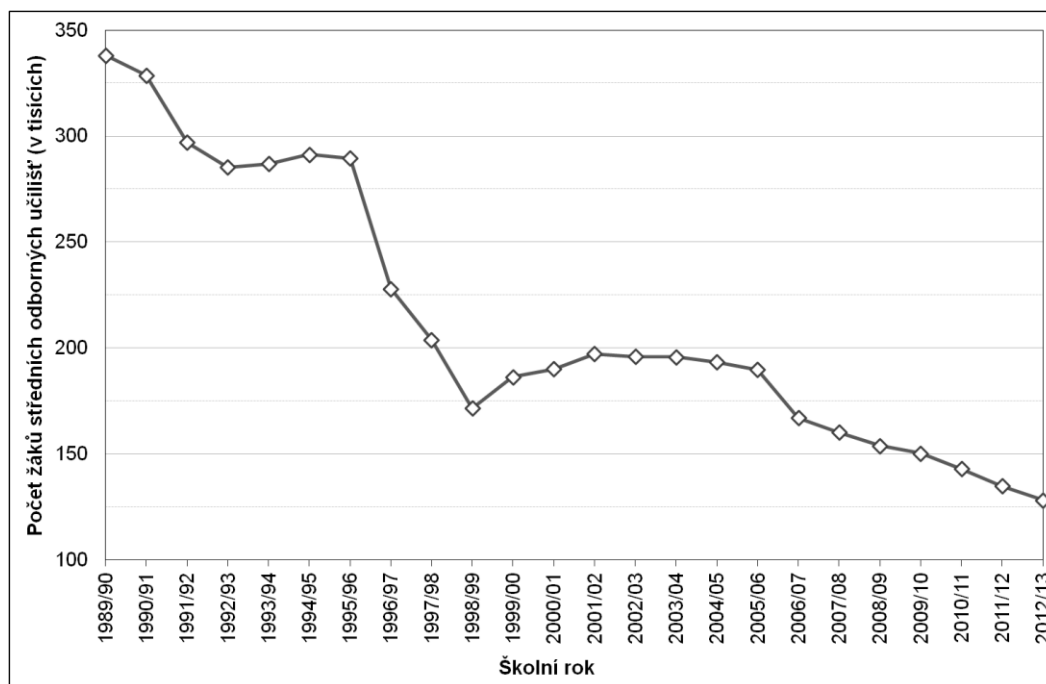

Zdroj: Český statistický úřad, „Střední odborná učiliště v České republice“, http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1205.pdf (staženo 14. 12. 2013), vlastní zpracování.

Z grafu je patrné, že počet středních odborných učilišť až do druhé poloviny devadesátých let neustále narůstal. Těsně před koncem devadesátých let ale začal rapidně klesat. Na přelomu tisíciletí se pokles zpomalil a v roce 2004/05 dosáhl svého minima. V následujících dvou letech se počet SOU opět zvýšil, k čemuž pravděpodobně přispěly i změny v metodice (např. zahrnutí škol pro děti se speciálními potřebami do časové řady). Od roku 2007/08 je počet SOU relativně vyrovnaný.

Vedle počtu institucí nabízející profesní vzdělání je dalším významným ukazatelem počet studentů tohoto způsobu vzdělávání – viz následující graf.

Graf 2: Vývoj počtu žáků středních odborných učilišť, Česká republika, školní roky 1989/1990-2012/2013

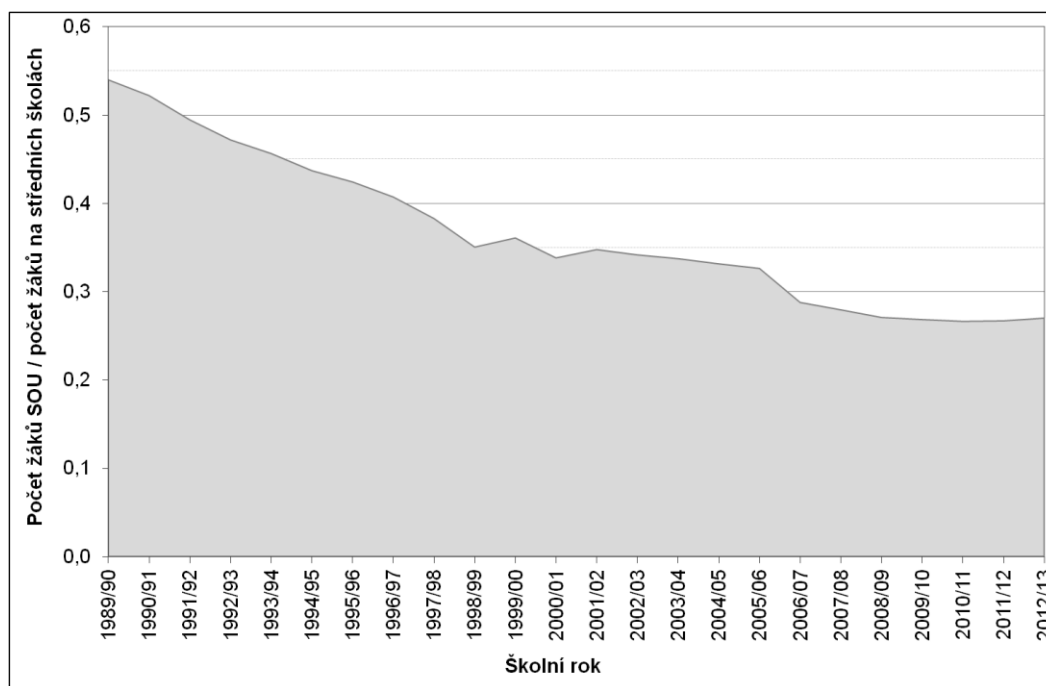

Zdroj: Český statistický úřad, „Střední odborné školy a konzervatoře v České republice“, http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1206.pdf (staženo 14. 12. 2013), vlastní zpracování.

Z grafu je patrná poměrně silná klesající tendence počtu studentů SOU. Jejich počet se významně snížil již na počátku devadesátých let, nicméně v druhé polovině devadesátých let došlo ke snížení počtu studentů SOU o celých 36 %. Poté následovalo období relativní stagnace, která byla přerušena v roce 2006/07. Od té doby dochází ke stabilnímu kontinuálnímu poklesu. Zajímavé je srovnání tohoto grafu s grafem předešlým. Zatímco počet SOU mezi lety 1989/90 a 2012/13 klesl o 16 %, celkový počet studentů na těchto institucích se snížil o 62 %.

Oba uvedené grafy ilustrují silnou klesající tendenci počtu středních odborných učilišť i počtu jejich studentů. Na druhou stranu, tento pokles by nebyl nijak zajímavý, pokud by zároveň docházelo i k prudkému poklesu počtu studentů ve vyšším sekundárním stupni vzdělávání jako takovém. Z tohoto důvodu je vývoj počtu žáků SOU třeba očistit o vliv vývoje celkového počtu žáků na středních školách. Toho lze docílit zobrazením poměru mezi počtem studentů SOU a celkovým počtem žáků ve vyšším sekundárním stupni.

Graf 3: Vývoj poměru mezi počtem žáků středních odborných učilišť a celkovým počtem žáků středních škol, Česká republika, školní roky 1989/1990-2012/2013

Zdroj: Český statistický úřad, „Střední odborné školy a konzervatoře v České republice“, http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1206.pdf (staženo 14. 12. 2013); Český statistický úřad, „Střední vzdělávání v České republice celkem“, http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1203.pdf (staženo 14. 12. 2013), vlastní výpočty.

Tento poslední graf také dokládá klesající zájem o studium na středních odborných učilištích. Od počátku devadesátých let až do jejich konce lze pozorovat relativně rychle klesající tendenci, která se zpomalila až na přelomu tisíciletí. Od té doby lze trend označit za mírně klesající. V průběhu celého sledovaného období došlo k poklesu poměru z 54 % na 27 %. To znamená, že pokles počtu žáků studujících na SOU očištěný o vliv snižujícího se celkového počtu žáků činí za sledované období 50%⁸⁸. Ačkoliv se jedná o méně než výše zmíněných 62 %, není pochyb o tom, že zájem o tento typ vzdělání se dramaticky snížil.

Jedním z důvodů klesajícího zájmu o tento typ vzdělání mohou být změny na trhu práce. V posledních dvaceti letech totiž došlo k výraznému zvýšení výnosů ze vzdělání.⁸⁹ Kromě toho se objevuje jasný trend směřující k přebírání pracovních míst dříve určených středoškolákům absolventy vysokoškolských studijních programů. Např.

⁸⁸ Tohoto procenta bylo dosaženo následovně: $(27\% - 54\%) / 54\% = -50\%$.

⁸⁹ Věra Havlíčková et al., „Národní zpráva o výzkumu odborného vzdělávání“, Refernet.cz, http://www.refernet.cz/sites/default/files/download/enrr_2009_cesky.pdf, (staženo 8. 11. 2013), 5.

mezi lety 2006-2010 pouze necelá polovina vysokoškoláků skutečně pracovala na pozicích určených primárně pro vysokoškoláky. Zbývající část pracovala v oborech, na které by jim teoreticky měla stačit i nižší kvalifikace.⁹⁰

Do špatné pracovní situace se dostávají především absolventi tříletých programů, které nejsou zakončeny maturitní zkouškou. Tato skupina je totiž značně ohrožena výkyvy v ekonomice. Jejich pozice je o to horší, že připravenost k výkonu povolání je po absolvování těchto programů podle zaměstnavatelů často nedostatečná.⁹¹ Není tak divu, že absolventi těchto programů patří k lidem nejméně spokojeným se svým typem vzdělání. Téměř polovina by na základě zkušeností z praxe raději volila obor zakončený maturitou.⁹²

Co se oborové struktury týče, nedošlo v posledních několika letech mezi studenty středních odborných učilišť k žádným dramatickým změnám. Při pohledu na oblasti, ve kterých v roce 2012 absolvovalo studium nejvíce žáků, je jasně patrné, že s odstupem nejoblíbenější jsou obory strojírenství a strojírenská výroba a gastronomie, hotelnictví a turismus. Mezi další preferované oblasti patří například elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika, osobní a provozní služby, stavebnictví, geodézie a kartografie a zemědělství a lesnictví.⁹³

Nastíněný výběr oborů do jisté míry koresponduje s reálnými požadavky zaměstnavatelů. I přesto si zaměstnavatelé stěžují na nedostatek kvalifikovaných pracovníků v žáky oblíbených odvětvích. Zaměstnavatelé také kritizují nízkou kvalitu absolventů řady oborů. Největší problémy lze nalézt v oblasti strojírenských a jiných dělnických profesích, ale i v oblasti gastronomie a dalších. Zaměstnavatelé by především uvítali rozšíření a zkvalitnění praktické části výuky na školách. Jako řešení současných problémů vidí zaměstnavatelé užší propojení škol se zaměstnavatelskou sférou. Tak by bylo možné docílit navázání kontaktů mezi uční a zaměstnavateli již během studia a zkvalitnit praktickou výuku.⁹⁴

⁹⁰ „Význam vzdělávání pro trh práce v ČR (analýza)“, Český statistický úřad [http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/\\$File/analyza_vzdelani.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/$File/analyza_vzdelani.pdf) (staženo 21. 10. 2013).

⁹¹ Martina Kaňáková, Martin Němeček, „Czech Republic: VET in Europe – Country report“, Refernet.cz, http://refernet.cz/sites/default/files/download/2012_cr_cz.pdf (staženo 8. 11. 2013), 10-11.

⁹² Věra Havlíčková et al., „Národní zpráva o výzkumu odborného vzdělávání“, 15.

⁹³ „Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ“, Infoabsolvent.cz.

⁹⁴ Pavla Kalousková, Jiří Vojtěch, „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled“, Národní ústav odborného vzdělávání,

2.2 Sekundární profesní vzdělávání v Německu

Tato kapitola se bude zabývat profesním vzděláváním žáků v rámci duálního vzdělávání a v profesních odborných školách.

Zájemcům o profesní vzdělání, především pak těm, kteří studovali na hlavní škole a nepokračovali do desátého ročníku, se nabízí možnost absolvovat tzv. roční profesní přípravu (Berufsvorbereitungsjahr). Absolvováním tohoto ročního programu je možné získat závěrečný certifikát vydávaný po úspěšném absolvování desátého ročníku hlavní školy. Ačkoliv se nejedná o nutnost, může tento certifikát zlepšit pozici na trhu učebních míst, tedy zvýšit pravděpodobnost přijetí.⁹⁵ Místo přímého nástupu do systému duálního vzdělávání je také možné absolvovat roční základní profesní vzdělání (Berufsgrundbildungsjahr), které poskytuje základní znalosti v oblastech jako kovoprůmysl, hospodářství nebo veřejná správa. Po úspěšném ukončení tohoto programu a zisku relevantního učebního místa v rámci duálního vzdělávání je možné nechat si tento rok započítat a snížit tak celkovou dobu učení.⁹⁶

V rámci celodenního studia na profesní odborné škole je také možné absolvovat roční profesní přípravu, nicméně oproti možnostem zmíněným v předchozím odstavci nezískají absolventi žádný certifikát nebo vysvědčení. Účastí v tomto programu žáci pouze získají čas na seznámení se s různými profesemi a na přípravu dodatečných žádostí o přijetí do systému duálního vzdělávání. Z makroekonomického pohledu představují tyto programy významný přínos pro boj s nezaměstnaností mladistvých.⁹⁷ Kromě toho lze v profesní odborné škole studovat v obvykle dvouletých či tříletých programech vedoucích k zisku profesní kvalifikace. Aby bylo zaručeno, že znalosti absolventů tohoto studia jsou srovnatelné se znalostmi absolventů duálního vzdělávání, organizují příslušné komory speciální zkoušky (Kammerprüfung).⁹⁸ Na profesní odborné škole je možné studovat celou řadu oborů, mimo jiné v technické, obchodnické, zdravotnické, umělecké či sociální oblasti. Kromě studia regulovaného

http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatele_souhrn.pdf (staženo 8. 11. 2013).

⁹⁵ Ute Hippach-Schneider, et al., *Berufsbildung in Deutschland* (Luxemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften, 2007), 30.

⁹⁶ Dieter Euler, Eckart Severing, *Flexible Ausbildungswege in der Berufsbildung* (Nürnberg, St. Gallen: Bildungsministerium für Bildung und Forschung, 2006), 75.

⁹⁷ Henning Schierholz, „Qualifikationsstufen auf dem Weg zur anerkannten Berufsausbildung“, Bundesinstitut für Berufsbildung, http://www.good-practice.de/expertise_interventionsstrategien.pdf (staženo 8. 11. 2013), 34-35.

⁹⁸ „Berufsfachschule“, Konferenz der Kulturminister, <http://www.kmk.org/bildung-schule/berufliche-bildung/berufsfachschule.html> (staženo 8. 11. 2013).

spolkovým zákonem o profesním vzdělávání je také možné absolvovat studium regulované zemským právem.

Učení v rámci duálního vzdělávání probíhá, jak již název napovídá, na dvou místech – v podniku, který dané učební místo vypisuje a financuje, a na profesní škole. Studium trvá zpravidla tři až tři a půl roku, přičemž může být v některých případech o rok zkráceno, například pro držitele maturity nebo absolventy ročního základního profesního vzdělání. Kromě toho existují i praktičtější orientované obory, které jsou rozvrženy do dvou let od samého počátku.⁹⁹

Podniky s učni uzavírají smlouvy, na jejichž základě jim za účast v tomto způsobu vzdělávání vyplácejí finanční odměnu, obvykle ve výši třetiny platu regulárního zaměstnance. Podniky musí učňům poskytnout vzdělání, které odpovídá požadavkům celostátních učebních plánů. Jejich existence znemožňuje podnikům upravovat obsah výuky zcela podle aktuálních potřeb, což by do budoucna mohlo absolventa duálního vzdělávání poškodit. Pravděpodobně by totiž docházelo k zanedbávání dovedností, které daná firma momentálně nepotřebuje, ale které mohou být značnou výhodou na pracovním trhu po ukončení studia. Kvalitu vzdělávání v podnicích dozorují profesní komory (Kammer). Pokud podniky nejsou schopny zajistit dostatečnou úroveň celého vzdělání, existuje několik možností, jak se mohou do procesu vzdělávání učňů zapojit. Může to být jednak ve formě spolupráce s nadpodnikovými institucemi profesního vzdělávání (Überbetriebliche Berufsbildungsstätte), v rámci mezipodnikových vzdělávacích sdružení (Ausbildungsverbund), ve spolupráci s partnerským podnikem (Partnerbetrieb), nebo mohou část vzdělání nechat proběhnout v partnerském podniku na zakázku (Auftragsbildung). Výuka na profesní škole, která doprovází vzdělávání v podniku, sestává minimálně z dvanácti hodin týdně. Z toho profesní vzdělání zpravidla tvoří osm hodin a všeobecné vzdělání hodiny čtyři.¹⁰⁰

Pro analyzování tendencí na trhu učňovských míst a pro zjištění zájmu o tento druh vzdělávání budou využita data zpracovávaná Spolkovým institutem profesního vzdělávání (Bundesinstitut für Berufsbildung), který každoročně zpracovává zprávu o

⁹⁹ Friedhelm Holterhoff, „Frischer Wind durch Theorieentlastete zweijährige Ausbildungsberufe“, in *Budesarbeitsblatt* 5/2004 (Verlag W. Kohlhammer, 2004), 4 – 5.

¹⁰⁰ „Rahmenvereinbarung über die Berufsschule“ Konferenz der Kulturminister, http://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/1991/1991_03_15-Rahmenvereinbarung-Berufsschule.pdf (staženo 8. 11. 2013), 5.

stavu profesního vzdělávání v Německu. První graf znázorňuje vývoj celkového počtu účastníků duálního vzdělávání v období mezi lety 1992 – 2012.

Graf 4: Vývoj počtu účastníků duálního vzdělávání, Německo, roky 1992 – 2011

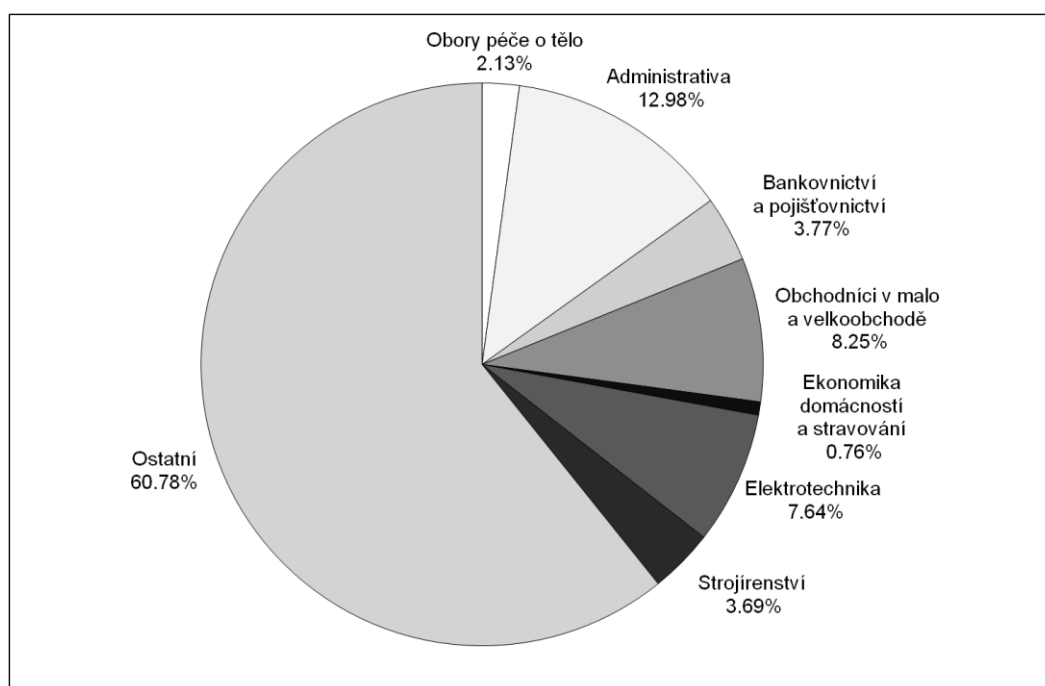
Zdroj: Berufsinstitut für Berufsbildung, „BIBB-Datenreport“, <http://datenreport.bibb.de/html/index.html> (staženo 20. 10. 2013), vlastní zpracování.

Je patrné, že počet učňů v systému duálního vzdělávání se v posledních dvaceti letech poměrně výrazně měnil. Do poloviny devadesátých let jejich počet klesal, a to až na úroveň 1 579 338 v roce 1995. Poté se však začal opět zvyšovat, až v roce 2000 dosáhl maxima ve sledovaném období na úrovni 1 702 017 žáků. Poté opět začal klesající trend, narušený pouze tříletou periodou růstu mezi lety 2006 – 2008. Od roku 2008 pak až do současnosti dochází k relativně strmému propadu. Celkově vzato se jedná o značně cyklický vývoj s převažující klesající tendencí. Tento vývoj ale nemusí nutně odpovídat skutečnému vývoji zájmu o tento typ vzdělání ze strany žáků. Je totiž třeba vzít v úvahu, že studijní místa jsou vypisována společnostmi, které se jejich prostřednictvím snaží získat budoucí zaměstnance. Lze tak očekávat, že v době ekonomické recese budou společnosti vypisovat méně míst. V důsledku pak dojde s jistým zpožděním i ke snížení celkového počtu učňů. Tuto domněnku podporuje i fakt, že vývoj počtu učňů do značné míry koresponduje s vývojem německého HDP. Období konjunktury dosahující svého vrcholu v roce 1995, tak může souviset s nástupem stoupajícího trendu v počtu učňů v období do roku 2000. Relativní stagnace ekonomiky

do roku 2002 tak mohla způsobit pokles počtu učňů v období let 2000 až 2005. Obnovení konjunktury v roce 2002 pak zřejmě způsobilo zvyšující se počet učňů až do roku 2008. Zajímavé je, že stagnace a následná finanční krize v období po roce 2008 se prostřednictvím snižujícího se počtu učňů projevily prakticky okamžitě. To zřejmě souvisí s rapidním poklesem ekonomických vyhlídek v tomto období, na které firmy byly nuceny reagovat okamžitě.¹⁰¹

Následující graf zobrazuje, které skupiny učebních oborů jsou v rámci duálního vzdělávání nejvíce preferované. Údaje se vztahují k roku 2011.

Graf 5: Preferované obory v rámci duálního vzdělávání, Německo, rok 2011

Zdroj: Berufsinstitut für Berufsbildung, „BIBB-Datenreport“, <http://datenreport.bibb.de/html/index.html> (staženo 20. 10. 2013), vlastní zpracování.

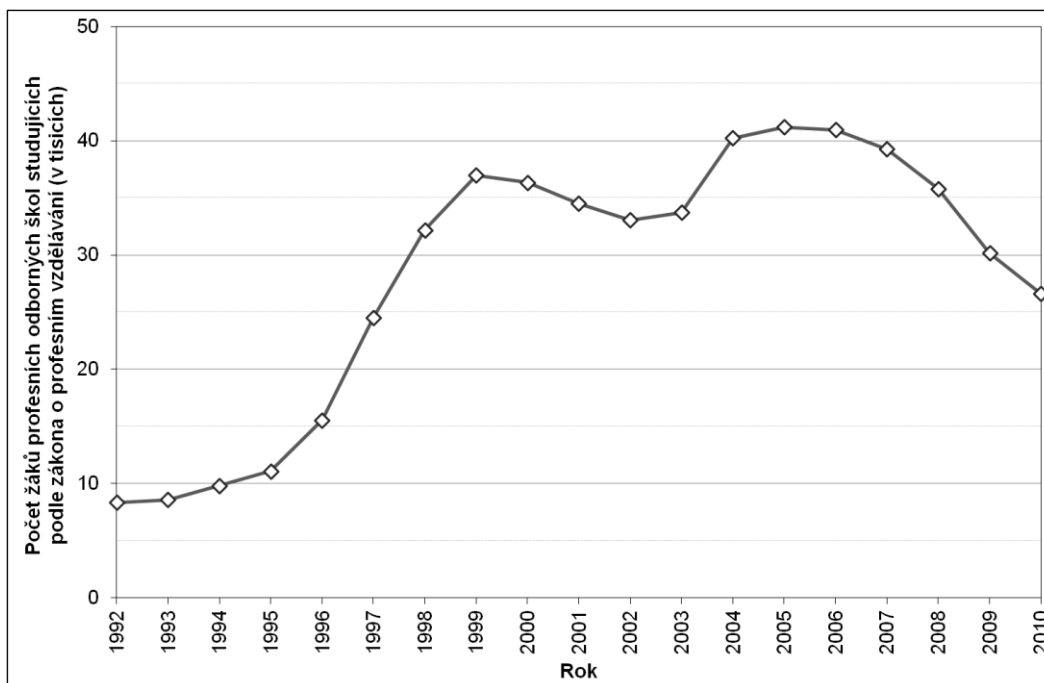
Je patrné, že nejoblíbenějšími obory duálního vzdělávání jsou obory administrativní, následované obory v maloobchodech a velkoobchodech a obory elektrotechnickými. Mezi další významné skupiny oborů pak patří bankovníctví a pojišťovnictví a strojírenství. Velká skupina ostatních oborů naznačuje, že v rámci tohoto způsobu vzdělávání existuje opravdu široké spektrum různých oborů.

Jak již bylo řečeno dříve, profesní vzdělání je možné absolvovat i v rámci studia na profesní odborné škole, a to buď podle zákona o profesním vzdělávání, nebo podle

¹⁰¹ Vývoj HDP byl sledován na datech World Bank dostupných online: <http://data.worldbank.org/country/germany>.

zemského práva. Následující graf přibližuje vývoj počtu žáků učících se v těchto institucích podle zmíněného spolkového zákona.

Graf 6: Vývoj počtu žáků profesních odborných škol studujících podle zákona o profesním vzdělávání, Německo, roky 1992 – 2010

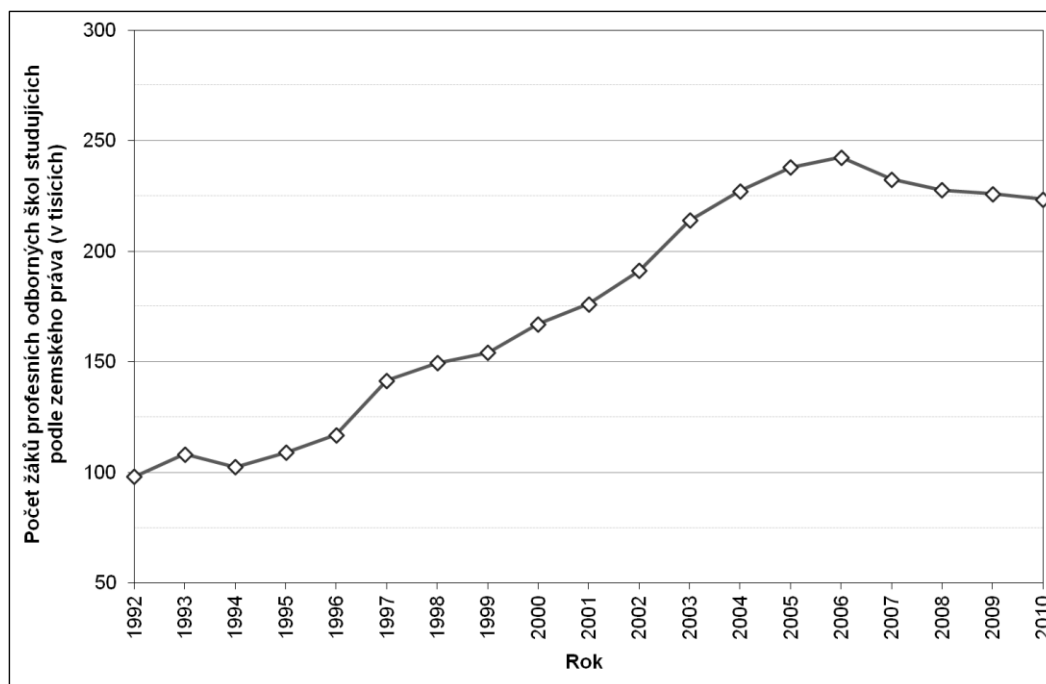

Zdroj: Berufsinstitut für Berufsbildung, „BIBB-Datenreport“, <http://datenreport.bibb.de/html/index.html> (staženo 20. 10. 2013), vlastní zpracování.

Na první pohled je zřejmé, že počet takto studujících žáků je ve srovnání s duálním vzděláváním relativně nízký. V průběhu devadesátých let je možné sledovat stoupající tendenci, která vyvrcholila v roce 1999 při počtu 36 983 žáků. Poté následovala relativní stagnace a období krátkého růstu, vystřídánoho znatelným poklesem od roku 2007. Na tomto způsobu vzdělávání se nepodílejí soukromé společnosti, a tak argumentaci hospodářským cyklem tak lze použít pouze velmi omezeně. Na druhou stranu je možné, že se nástup finanční krize v roce 2008 mohl negativně projevit na zájmu o tento druh studia ze strany žáků, neboť si uvědomili snížení šancí na trhu práce.

Poslední graf prezentovaný v této kapitole přibližuje vývoj počtu žáků profesních odborných škol, kteří studují v oborech regulovaných zemským právem.

Graf 7: Vývoj počtu žáků profesních odborných škol studujících podle zemského práva, Německo, roky 1992 – 2012

Zdroj: Berufsinstitut für Berufsbildung, „BIBB-Datenreport“, <http://datenreport.bibb.de/html/index.html> (staženo 20. 10. 2013), vlastní zpracování.

V tomto typu vzdělání je patrný téměř konstantní růst počtu žáků v období mezi rokem 1992 a rokem 2006, kdy došlo při počtu 242 504 žáků ke změně trendu na mírný pokles a relativní stagnaci. Na rozdíl od předešlých způsobů profesního vzdělávání zde tak stagnace začíná již před nástupem finanční krize. Samotná krize se pak na počtu žáků projevila prodlouženou stagnací, oproti rapidnímu poklesu pozorovanému v předchozích dvou případech. Mezi nejoblíbenější obory tohoto typu vzdělávání patří obory v sociálních službách následované obchodními a IT obory.

3. Případová studie: Gerresheimer

V této části bude představena spolupráce mezi Středním odborným učilištěm Domažlice a společností Gerresheimer. Prostor bude věnován učebnímu oboru 23-51-H/01 strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů, který je těmito institucemi společně nabízen. Kromě popisu oboru se práce zaměří i na okolnosti jeho vzniku a problémy, kterým musel čelit. Navazovat bude kvantitativní a kvalitativní analýza v českém tisku, konkrétně v Domažlickém deníku. Toto periodikum bylo vybráno, neboť se jedná geograficky nejbližší regionální deník jak pro oblast Domažlic, tak oblast Horšovského Týna.

3.1 Spolupráce mezi SOU Domažlice a společností

Gerresheimer

Střední odborné učiliště Domažlice navazuje na více než stoletou tradici učňovského vzdělávání v této oblasti. Již v roce 1880 byla v Domažlicích otevřena pokračovací škola průmyslová, která rozšířila výuku v řemeslnických, živnostenských a průmyslových oborech. Na počátku dvacátého století se pak škola přejmenovala na pokračovací školu živnostenskou a její správu převzalo ministerstvo veřejných prací. V roce 1936 došlo k otevření nové budovy a k dalšímu přejmenování instituce na Jubilejní Masarykovu odbornou školu živnostenskou. Během druhé světové války je škola opět přejmenována, nejprve na základní odbornou školu, poté na učňovskou školu. V roce 1982 dochází k dalšímu zlomu ve vývoji školy, když z iniciativy společnosti Elitex Liberec vzniká Sdružené střední odborné učiliště Domažlice. V devadesátých letech dvacátého století pak dochází k přechodu zřizovatelské funkce na ministerstvo hospodářství a následně v roce 1996 na ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Oficiální název školy dnes zní Střední odborné učiliště, Domažlice, Prokopa Velikého 640.¹⁰² Škola nabízí výuku anglického a německého jazyka a podle množství žáků spadá do kategorie 701 – 750.¹⁰³ Učiliště nabízí následující učební obory:¹⁰⁴

- Čtyřleté obory zakončené maturitní zkouškou:
 - Mechanik seřizovač
 - Kosmetické služby
 - Logistika a finanční poradce
 - Gastronomie
- Tříleté obory zakončené výučním listem
 - Obráběč kovů
 - Strojní mechanik
 - Strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů
 - Truhlář

¹⁰² „Historie školy“, Střední odborné učiliště Domažlice, <http://www.soudom.cz/historie-skoly.html> (staženo 8. 11. 2013).

¹⁰³ „Střední odborné učiliště Domažlice“, Infoabsolvent.cz, <http://www.infoabsolvent.cz/Skoly/Skola/600008941> (staženo 8. 11. 2013).

¹⁰⁴ „Přehled oborů“, Střední odborné učiliště Domažlice, <http://www.soudom.cz/prehled-oboru.html> (staženo 8. 11. 2013).

- Kuchař číšník
- Kadeřník
- Prodavač
- Operátor skladování
- Dvouleté nástavbové studium
 - Podnikání
 - Dřevařská a nábytkářská výroba

Gerresheimer Horšovský Týn patří do mezinárodní skupiny s německými kořeny Gerresheimer Medical Plastic Systems. Jedná se o významného výrobce speciálních produktů ze skla a plastu s téměř šedesátiletou tradicí, jehož výrobky nacházejí uplatnění ve farmaceutickém a zdravotnickém sektoru. Skupina se skládá ze 47 poboček rozmístěných po celém světě a zaměstnává zhruba 11 000 lidí.¹⁰⁵ Pobočka v Horšovském Týně zaměstnává téměř 550 zaměstnanců a vyrábí výhradně plastové komponenty pro medicínský a farmaceutický průmysl.¹⁰⁶

Výrobní závod v Horšovském Týně se zpočátku zaměřoval na jednoduché manuální montáže a neměl tak problém s nedostatkem kvalifikované pracovní síly. To se však změnilo jeho začleněním do skupiny Gerresheimer, když došlo k převedení manuální montáže do závodů v Číně. Od té chvíle začala společnost poptávat technicky vzdělané zaměstnance a narazila na první komplikace.¹⁰⁷ Vzhledem k nedostatku kvalifikované pracovní síly se společnost začala poohlížet po vhodném učilišti, se kterým by společně mohla vzdělávat své budoucí zaměstnance. Společnost přitom vycházela ze zkušeností německé sesterské společnosti.¹⁰⁸

Spolupráce mezi Středním odborným učilištěm Domažlice a společností Gerresheimer začala v roce 2009 v rámci projektu „Wir sind Europa! My jsme Evropa!“ realizovaným Obchodní a průmyslovou komorou Regensburg ve spolupráci s hospodářskou komorou Plzeňského kraje. Výsledkem několika jednání bylo rozšíření existujícího výučním listem zakončeného tříletého oboru strojní mechanik o zaměření

¹⁰⁵ „Die Gerresheimer Gruppe“, Gerresheimer.com, <http://www.gerresheimer.com/unternehmen/profil.html> (staženo 8. 11. 2013).

¹⁰⁶ „Gerresheimer“, Střední odborné učiliště Domažlice, <http://www.soudom.cz/geresheimer.html> (staženo 8. 11. 2013).

¹⁰⁷ „Berufsausbildung in Tschechien – Azubi in Eigenregie“, Industrie- und Handelskammer Regensburg, <http://www.ihk-regensburg.de/content/300911c> (staženo 8. 11. 2013).

¹⁰⁸ Lukáš Milota, „Továrna v Horšovském Týně spolupracuje s domažlickým učilištěm, vychovává si tak pracovníky“, Český rozhlas,

na obsluhu lisů pro vstřikování plastů. Střední odborné učiliště Domažlice zajišťuje všeobecnou a odbornou výuku a společnost Gerresheimer odbornou praxi. Za tímto účelem společnost vybudovala ve svém areálu výukové středisko se dvěma vstřikovacími lisami.¹⁰⁹

Očekávání vkládaná do tohoto projektu zůstala v prvních letech nenaplněná. Kvůli nezájmu uchazečů nebyl studijní obor nejprve vůbec otevřen. Podle ředitelky učiliště mohla být důvodem rezervovanost ze strany rodičů a žáků, kteří si chtěli ověřit, zda společnost skutečně zůstane na trhu práce. Počáteční neúspěch projektu však může souviset i s faktem, že se jedná o obor zakončený výučním listem, nikoliv maturitou. Jak již bylo nastíněno výše, absolventi učebních oborů zakončených výučním listem jsou na trhu práce obvykle ve značné nevýhodě oproti absolventům s maturitou. Je tedy pravděpodobné, že se žáci raději rozhodli nastoupit do čtyřletého maturitního oboru než do tohoto oboru, který sice poskytuje kvalitní vzdělání, ale neumožňuje složení maturitní zkoušky.

Úspěšně byl tak program otevřen až ve školním roce 2012/2013, kdy do prvního ročníku nastoupilo 13 žáků, z toho jedna dívka. Úspěch programu v tomto roce zřejmě souvisí se zavedením stipendijního programu.¹¹⁰ Jedná se o stipendium ve výši minimálně 60 000 Kč po dobu studia a bonusy za docházku a za prospěch. Po ukončení studia pak společnost garantuje zaměstnání.¹¹¹

Žáci v prvním roce studia tohoto oboru absolvují dvanáct vyučovacích hodin všeobecně vzdělávacích předmětů týdně, v druhém deset a ve třetím sedm. Mezi tyto předměty patří český jazyk a literatura, německý jazyk, občanská nauka, fyzika, základy ekologie a chemie, matematika, tělesná výchova a informační technologie. Odborné předměty jsou vyučovány v rozsahu 20 hodin týdně v prvním roce, 22,5 v druhém a 24,5 v třetím. Patří mezi ně ekonomika, technická dokumentace, strojnictví, strojírenská technologie, technologie výroby a technologie provozu. Poslední součástí studia je odborná praxe, která zahrnuje 32 hodin týdně v prvním roce, 32,5 v druhém a 31,5 ve

http://www.rozhlas.cz/plzen/zpravodajstvi/_zprava/tovarna-v-horšovském-tyne-spolupracuje-s-domazlickym-ucilistem-vychovava-si-tak-pracovniky--1202437 (staženo 6. 11. 2013).

¹⁰⁹ Zdeňka Buršíková, „Počátky spolupráce se společností Gerresheimer Horšovský Týn“, Národní ústav odborného vzdělávání, <http://www.nuov.cz/kurikulum/pocatky-spoluprace-se-spolocnosti-gerresheimer-horsovsky-ty-n> (staženo 8. 11. 2013).

¹¹⁰ Lukáš Milota, „Továrna v Horšovském Týně spolupracuje s domažlickým učilištěm, vychovává si tak pracovníky“.

¹¹¹ „Strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů“, Střední odborné učiliště Domažlice, <http://www.soudom.cz/strojni-mechanik.html> (staženo 8. 11. 2013).

třetím. Celkově tak obor nabízí 20 % všeobecných předmětů, 47 % odborných předmětů a 33 % odborné praxe.¹¹² Ve srovnání s průměrnými hodnotami uvedenými v kapitole 2.1 tak obor nabízí méně všeobecné výuky, což je kompenzováno vyšším množstvím odborných předmětů. Odborná praxe se pohybuje lehce pod úrovní průměrných hodnot.¹¹³

3.2 Analýza tisku

Pro současnou společnost typický každodenní kontakt s výstupy mediální produkce do jisté míry určuje, jak lidé vnímají okolní svět. To znamená, že samotná média mohou ovlivňovat občanské, volební a životní postoje a spotřební chování svých čtenářů, diváků či posluchačů.¹¹⁴ Z tohoto důvodu má smysl sledovat, jakým způsobem se média věnují aktuálním tématům. V této kapitole tak bude provedena kvantitativní a kvalitativní analýza tisku, jejímž cílem je rozpoznat, zda je spolupráce společnosti Gerresheimer se Středním odborným učilištěm Domažlice na společném učebním oboru významným tématem pro český tisk a zda je komentována pozitivně, neutrálně či negativně.

Vzhledem k tomu, že se tato mediální analýza zabývá velmi specifickým tématem, bude v souladu s teoretickou literaturou zvolen účelový výzkumný vzorek,¹¹⁵ a sice Domažlický deník. Jedná se o geograficky nejbližší periodikum, a lze tak předpokládat, že se v něm podaří nalézt vyšší počet článků než v jiných novinách, což umožní hlubší kvalitativní analýzu. Vydavatelem tohoto deníku je společnost Vltava-Labe-Press, a.s. vlastněná německým koncernem Verlagsgruppe Passau. Kromě Domažlického deníku pokrývajícího domažlický okres plzeňského kraje patří do portfolia tohoto vydavatelství 70 dalších regionálních deníků a 23 týdeníků.¹¹⁶ S průměrným denním tištěným nákladem přes 200 000 výtisků patří Vltava-Labe-Press k nejvýznamnějším vydavatelům denních periodik v České republice.¹¹⁷

¹¹² Procenta byla získána sečtením hodin ve všech letech studia jednotlivě za každou skupinu předmětů a převedením na procenta, kdy 100% představuje celkový součet hodin všech předmětů (143 hodin).

¹¹³ „Strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů“, Střední odborné učiliště Domažlice.

¹¹⁴ Tomáš Trampota, Martina Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií*, 8.

¹¹⁵ *Ibid.*, 105.

¹¹⁶ „O firmě“, Vltava-Labe-Press, <http://www.vlp.cz/o-vlp/o-firme.html> (staženo 7. 12. 2013).

¹¹⁷ „Periodický tisk“, Kancelář ověřování nákladu tisku, <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk> (staženo 21. 12. 2013).

Jednotkou měření je vzhledem k cílům analýzy články. K vyhledání relevantních článků ve zmíněném deníku bude využita databáze Newton Mediasearch. Jedná se o nejobsáhlejší mediální archiv plných znění v České republice.¹¹⁸ V databázi lze vyhledávat podle různých parametrů, nicméně pro účely této analýzy postačí vyhledávání podle média, období a textu. Jako relevantní médium byl vybrán Domažlický deník. Jako počátek sledovaného období byl zvolen 1. leden roku 2011. V březnu tohoto roku došlo totiž k otevření školicího střediska v areálu společnosti Gerresheimer určeného k výuce žáků a lze očekávat, že se Domažlický deník této problematice věnoval již několik týdnů předem. Jako konečné datum bylo zvoleno 30. září roku 2013, kdy došlo k otevření druhého ročníku oboru strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů.

Poslední parametr hledání, který zatím nebyl určen, je text. Aby bylo možné nalézt relevantní články zmiňující jak společnost Gerresheimer, tak i učební obor, bude použita logická funkce „AND“, která umožňuje hledat články, ve kterých se současně vykytuje několik vybraných výrazů. Prvním hledaným výrazem je „Gerresheimer“, neboť lze předpokládat, že relevantní články zmíní název společnosti. Určení druhého výrazu je již poněkud komplikovanější, a budou proto provedeny tři rešerše s různými výrazy. Konkrétně se jedná o „obor“, „školicí středisko“ a „učiliště“. Do pole pro hledání textu tak budou postupně zadána tato hesla:

- 1) Gerresheimer AND obor
- 2) Gerresheimer AND školicí AND středisko
- 3) Gerresheimer AND učiliště

V následující kvantitativní a kvalitativní analýze budou zohledněny jenom ty z nalezených článků, ve kterých je zmiňována spolupráce společnosti Gerresheimer se Středním odborným učilištěm Domažlice, a články, které se zabývají činností společnosti Gerresheimer ve školství v regionu.

3.2.1 Kvantitativní analýza

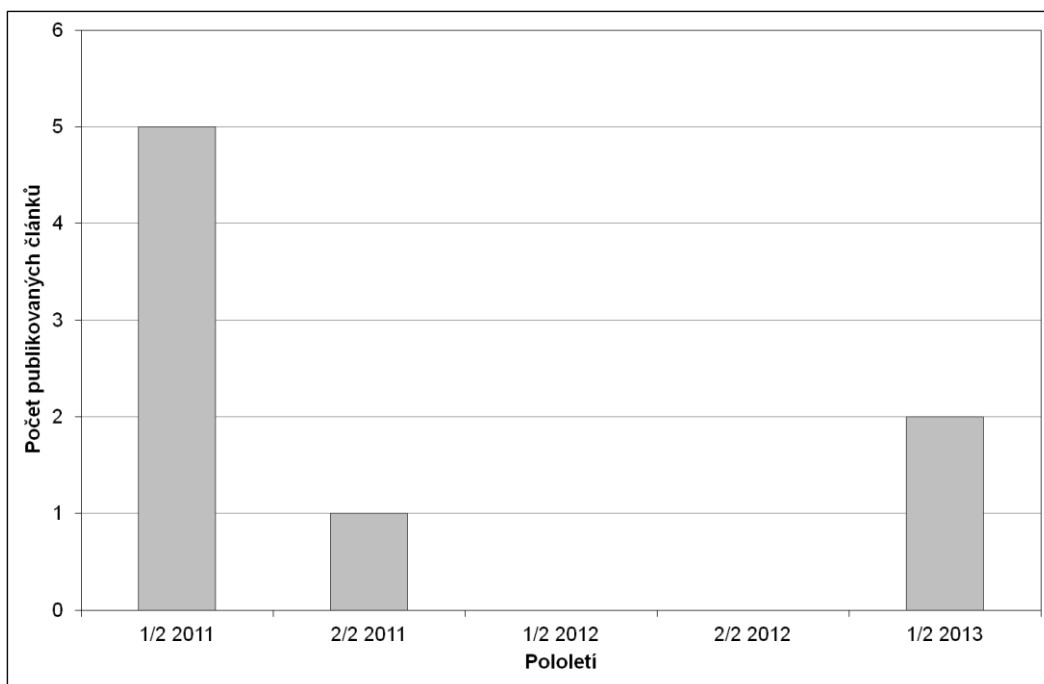
Zadáním prvního hesla je nalezeno celkem osm článků, druhé heslo najde tři články a třetí heslo zobrazí osm článků. Po vyřazení duplicitních záznamů zůstane celkem devět článků. Při bližším pohledu je však nutné ještě jeden z nich vyřadit, neboť

¹¹⁸ „Základní informace“, Newtonmedia.cz, <http://www.newtonmedia.cz/newton-media> (staženo 7. 12. 2013).

se jedná o souhrn událostí roku 2011, ve kterém je společnost Gerresheimer zmíněna pouze na jednom řádku a navíc ne v souvislosti s jejími aktivitami ve školství. Jedná se pouze o konstatování, že společnost Gerresheimer rozšiřuje výrobu výstavbou nové haly.¹¹⁹

Rozdělením zmíněných osmi článků podle pololetí, ve kterém byly publikovány, je možné získat následující graf:¹²⁰

Graf 8: Počty článků publikovaných v Domažlickém deníku v jednotlivých pololetích sledovaného období

Zdroj: vlastní zpracování.

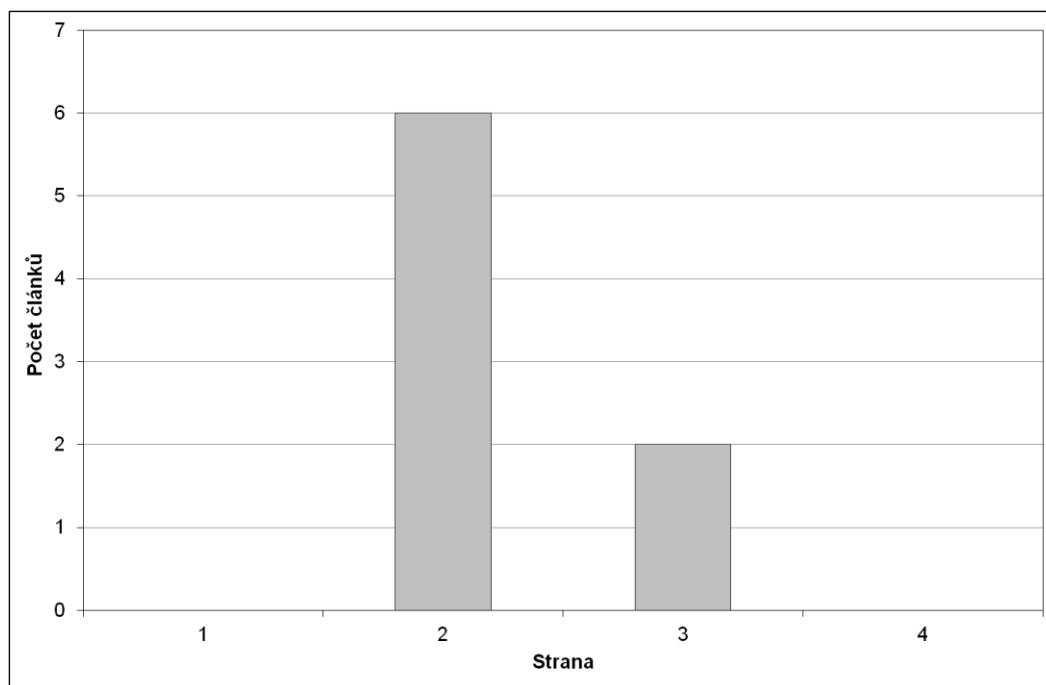
Je evidentní, že zájem o danou problematiku převažoval v první polovině roku 2011, kdy bylo publikováno celkem pět článků. V následujícím pololetí pak byl publikován pouze jeden článek a v dalších dvou pololetích dokonce ani jeden. V prvním pololetí roku 2013 byly publikovány celkem dva články, což dokládá opětovné zvýšení zájmu. Důvodem pro zvýšený zájem na počátku sledovaného období, tedy v prvním pololetí roku 2011, může být otevření školicího střediska zmíněné v předchozí kapitole. Sedm z těchto článků lze označit za zprávy a jeden za reportáž.

¹¹⁹ Josef Babor, „Speciál: Události roku 2011 na Domažlicku,“ *Domažlický deník* 23. 01. 2012, Z regionu, 6.

¹²⁰ Úsek mezi 1. 7. 2013 a 30. 9. 2013 je zde a v dalších částech analýzy považován za součást prvního pololetí roku 2013. Vzhledem k tomu, že v tomto období nebyl publikován žádný článek, analýza tímto zjednodušením není nijak zkreslena.

Jak dokládá následující graf, všechny články byly uvedeny na druhé nebo třetí straně deníku. Ve všech případech se tak jednalo o rubriku Domažlicko.

Graf 9: Strana, na které byly články publikovány v Domažlickém deníku

Zdroj: vlastní zpracování

Z umístění článků na předních stranách v rubrice Domažlicko by se dalo usuzovat, že se jedná o téma významné pro daný region. Avšak tento závěr je poněkud vyvrácen nízkým počtem nalezených článků, konkrétně 1,6 článků¹²¹ za jedno pololetí sledovaného období. Bližší informace o jednotlivých člancích poskytne kvalitativní analýza provedená v následující kapitole.

3.2.2 Kvalitativní analýza

První ze sledovaných článků publikovaný v březnu roku 2011 se zabývá dnem otevřených dveří ve společnosti Gerresheimer a s ním souvisejícího otevření školicího střediska určeného pro praktickou výuku žáků. Článek dále zdůrazňuje, že společnost školicí středisko vybudovala na vlastní náklady a že daný obor lze v celém kraji studovat pouze na domažlickém učilišti. Kromě toho uvádí několik veskrze pozitivních

¹²¹ Spočítáno jako $8 / 5 = 1,6$

vyjádření jedné zaměstnankyně společnosti Gerresheimer ohledně možností uplatnění absolventů oboru.¹²²

Další článek je také z března roku 2011 a hlavním bodem jeho zájmu je veletržní výstava AZUBI live, která se uskutečnila ve Furth im Wald v březnu 2011. Spolupráci společnosti Gerresheimer se Středním odborným učilištěm Domažlice je zde věnováno pouze několik řádků. Vyjadřuje se k ní ředitelka učiliště, která zdůrazňuje, že spolupráce umožňuje firmě vychovat budoucí zaměstnance specializované na obsluhu lisů pro vstřikování plastů.¹²³

Třetí článek byl publikován měsíc po předchozích dvou článcích, konkrétně v dubnu roku 2011. Článek upozorňuje na burzu pracovních příležitostí ve Furth im Wald, na které se má představit společnost Gerresheimer a Střední odborné učiliště Domažlice. Do detailů spolupráce těchto dvou subjektů sice nezachází, nicméně vzhledem k tématu byl ponechán v analýze.¹²⁴

Čtvrtý analyzovaný článek pochází stejně jako předchozí z dubna 2011 a jeho hlavním tématem se stala aktivita Krajské hospodářské komory Plzeňského kraje podporující výuku technických oborů v kraji. Článek nastiňuje projekt „Aktivní motivace žáků ZŠ = jistota pro budoucnost technických oborů“, do kterého se zapojily školy v regionu a řada firem, včetně společnosti Gerresheimer. Ačkoliv se zde nehovoří přímo o spolupráci učiliště se společností Gerresheimer, článek byl vzhledem k tématu v analýze ponechán. Poměrně jasně totiž vykresluje situaci na trhu práce, když označuje technické obory za skomírající, a to i přes značný převis poptávky po takto kvalifikovaných pracovníkům. Článek také zdůrazňuje, že nematuritní obory mají značně špatnou reputaci a jsou voleny především žáky se slabším průměrem.¹²⁵

Poslední z článků zveřejněných v prvním pololetí roku 2011, konkrétně v květnu 2011, se zabývá spoluprací domažlického učiliště se sociálními partnery. Konkrétně se hovoří o nově uzavřené smlouvě se společností Imagolux, která se zavázala spolupracovat při náboru učňů a podpořit vzdělávání učitelů odborných předmětů.

¹²² Stanislav Šebek, „Horšovskotýnská firma žákům nabídne vzdělání i práci“, *Domažlický deník* 15. 3. 2011, Domažlicko, 2.

¹²³ Josef Babor, „Domažlické učiliště se představilo na německém veletrhu vzdělávání“, *Domažlický deník* 25. 3. 2011, Domažlicko, 2.

¹²⁴ Stanislav Šebek, „Domažličtí se představí na burze Práce bez hranic,“ in *Domažlický deník* 27. 4. 2011, Domažlicko, 2.

¹²⁵ Stanislav Šebek, „Projekt hospodářské komory pomohl školám i firmám,“ in *Domažlický deník* 30. 4. 2011, Domažlicko, 2.

Spolupráce se společností Gerresheimer je zde uvedena jako příklad úspěšné spolupráce učiliště se soukromou společností.¹²⁶

Jediný článek zveřejněný v druhém pololetí roku 2011, přesněji v září 2011, popisuje plánované rozšíření výrobních prostor společnosti Gerresheimer a s tím související investice. Kromě toho zmiňuje plán společnosti zvýšit počet zaměstnanců, čímž se dostává k tématu spolupráce s domažlickým učilištěm, které je věnována zhruba polovina článku. Iniciativa společnosti Gerresheimer a spolupráce s domažlickým učilištěm je popisována velmi pozitivně, například za pomoci spojení typu „čestí učni dostanou možnost...“ nebo „model (...), který je v Německu velmi osvědčený“. Článek také zmiňuje, že projekt společného učebního programu byl podpořen Evropskou unií v rámci projektu „My jsme Evropa!“. Pozitivnější tón než v ostatních článcích může být dán i faktem, že autorem článku v tomto případě nejsou spolupracovníci deníku, nýbrž středoevropské zpravodajství Ce-press německé neziskové agentury NewsWork.¹²⁷

První článek publikovaný v prvním pololetí roku 2013, přesněji v únoru 2013, je zároveň jedinou reportáží mezi analyzovanými články. Jedná se o pokračování seriálu Vstup zakázán, Deníku povolen. Článek přibližuje pracovní rutinu ve společnosti Gerresheimer a následně popisuje postupný vývoj aktivit horšovskotýnské pobočky od roku 1996. V druhé části článek popisuje ústy jednatele společnosti Gerresheimer problém poddimenzovanosti technického školství v České republice. I v částech, které nejsou přímou citací jednatele, je jasně znát pozitivní tón textu, například když je obor označen za „perspektivní“ a je zmíněno „nadstandardní ohodnocení“. Nakonec jednatel identifikuje nedostatek lidských zdrojů jako jedno z klíčových rizik.¹²⁸

Druhý článek z první poloviny roku 2013, z března 2013, byl napsán u příležitosti udělení ceny „stavitel mostů“ jednatele společnosti Gerresheimer za snahu pomoci českému systému učňovského školství. Článek věnuje relativně velký prostor laureátovi ceny a následně ve zkratce popisuje hlavní rozdíly mezi českým a německým profesním vzděláváním.¹²⁹

¹²⁶ Josef Babor, „Učiliště prohlubuje spolupráci s firmami“, *Domažlický deník* 20. 5. 2011, Domažlicko, 3.

¹²⁷ Ce-press, „Gerresheimer v Horšovském Týně nabídne nová pracovní místa“, *Domažlický deník* 5. 9. 2011, Domažlicko, 2.

¹²⁸ Josef Babor, „Perspektivní firma nabere za rok až 150 lidí“, *Domažlický deník* 7. 2. 2013, Domažlicko, 3.

¹²⁹ Josef Babor, „Stavitelem mostů se stal i manažer z H. Týna“, *Domažlický deník* 25. 3. 2013, Domažlicko, 2.

Celkově vzato je spolupráce společnosti Gerresheimer s Odborným učilištěm Domažlice hodnocena v analyzovaných člancích velmi pozitivně. Články se také zabývají přínosem společnosti pro ekonomický rozvoj regionu a školství. Zajímavé je, že pouze jeden ze článků zmiňuje, že spolupráce byla navázána v rámci projektu „Wir sind Europa!“, přičemž bez této iniciativy by k navázání kooperace zřejmě nedošlo.

Ačkoliv umístění článků v novinách poukazuje na významnost tématu pro daný region a styl, kterým jsou články psány, je značně pozitivní, je třeba vzít v úvahu několik nedostatků provedené analýzy. V první řadě se jedná o nízký počet nalezených článků, který na rozdíl od jejich umístění naznačuje spíše nezáměr daného periodika o tuto problematiku. Dále je třeba zdůraznit, že Domažlický deník patří do portfolia vydavatelství Vltava-Labe-Press vlastněného německým kapitálem. Je tak možné, že pozitivní tón souvisí s faktem, že společnost Gerresheimer Horšovský Týn patří do mezinárodní, avšak zároveň převážně německé, skupiny Gerresheimer Medical Plastic Systems.

Závěr

V jednotlivých kapitolách této práce byly nejprve popsány vzdělávací systémy v České republice a v Německu. Následně se text věnoval průběhu profesního sekundárního vzdělání v obou státech a přiblížil pokus společnosti Gerresheimer aplikovat některé aspekty německého přístupu v České republice.

Již pouhým pohledem na schémata vzdělávacích systémů je jasné, že se od sebe podstatně liší. Analýza pak naznačila, že v německém systému existují prvky, jejichž české protějšky bychom hledali jen stěží. Podrobnější pohled na systémy profesního vzdělávání tento závěr pouze potvrzuje. Ačkoliv vzdělávání na profesních odborných školách lze připodobnit ke vzdělávání na středních odborných učilištích, lze i zde vystopovat značné rozdíly. Jedním z nich je i fakt, že sociální a obchodní obory preferované v rámci studia na německých institucích se v případě středních odborných učilišť mezi oblíbené obory nedostaly. Naopak strojírenství a strojírenská výroba preferované v České republice jsou v Německu do značné míry doménou duálního vzdělávání (duale Ausbildung), pro které v českém vzdělávacím systému alternativa de facto neexistuje.

Zajímavý je i pohled na vyšší stupně profesního vzdělání. Absolventi tříletých oborů na učilištích mohou absolvovat nástavbové studium a poté, podobně jako absolventi čtyřletých maturitních oborů, pokračovat ve svém vzdělávání na vyšší odborné škole nebo univerzitě. Možnost pokračovat v profesně zaměřeném studiu tak prakticky neexistuje. Oproti tomu německý model nabízí možnost studia na odborné škole (Fachschule), které spolu s dostatečnou praxí vede k získání mistrovského listu. Kromě toho je možné tento certifikát získat i jenom na základě pracovních zkušeností a složení odborných zkoušek. Takovou možnost český vzdělávací systém také nenabízí.

Ve vývoji počtu účastníků sekundárního profesního vzdělávání v České republice a v Německu lze také vysledovat rozdílné tendence. Zatímco v České republice počet žáků kontinuálně klesá po dobu téměř celého sledovaného období, v Německu se jejich počet zdá být závislý na jiných faktorech, především pak na vývoji ekonomiky.

Spolupráce společnosti Gerresheimer a Středního odborného učiliště Domažlice na společném učebním oboru strojí mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstřikování plastů ukazuje, že určité aspekty německého duálního vzdělávání v České republice implementovat lze. Navzdory počátečním problémům se podařilo společný

obor otevřít a získat pro něj několik žáků – učňů. V českých podmínkách však nebylo implementováno vše, např. se liší poměr mezi všeobecnými a odbornými předměty a spolupráce školy a obchodní společnosti není tak úzká jako v Německu. Tyto překážky jsou způsobeny především odlišnou legislativou regulující oblast tohoto typu vzdělávání.

Německý přístup k sekundárnímu profesnímu vzdělávání představuje zajímavý model, ze kterého by bylo vhodné se poučit a některé aspekty zavést i v České republice. Kompletní implementace německého systému duálního vzdělávání však v současnosti možná není. Na druhou stranu volební programy všech politických stran pravděpodobné vládní koalice formující se v prosinci 2013, tedy ČSSD, ANO a KDU-ČSL, obsahují požadavek užšího propojení profesního vzdělávání se soukromým sektorem. ČSSD a KDU-ČSL dokonce explicitně zmiňují podporu zavedení duálního vzdělávání. Nutnost podpory profesního vzdělávání a jeho propojení se soukromou sférou je však zmiňována i v programech ostatních politických stran. Tato relativní shoda napříč politickým spektrem by mohla vyústit ve změnu legislativy a následné zavedení dalších prvků duálního vzdělávání v České republice.¹³⁰

Další výzkum v této oblasti by se mohl zaměřit na srovnání obsahu výuky v rámci profesního vzdělávání v České republice a v Německu. Bylo by vhodné porovnat osnovy existujících oborů v obou zemích a pokusit se odpovědět na otázku, zda jsou oba přístupy kompatibilní z obsahového hlediska. Zároveň by bylo možné rozšířit analýzu i o další země a na základě zjištěných poznatků identifikovat tzv. nejlepší praxi (best practice).

¹³⁰ Pro bližší informace k analýze programů stran viz podkapitola 1.1.1.

Summary

Already a brief overview of the educational systems in the Czech Republic and Germany reveals that there are significant differences between them. The analysis shows that the German system contains specific elements the counterparts of which cannot be found in the Czech system. A more thorough analysis of the systems of secondary vocational education also confirms this finding. Although there are certain similarities between the full-time vocational schools in both countries, they significantly differ with respect to the field of studies they offer. While the most popular study programs offered by these institutions in Germany are business and social programs, in the Czech Republic it is engineering. In Germany however, engineering is a domain of the dual education system which does not exist in the Czech Republic in any form.

Higher levels of vocational education also differ. While there is virtually no possibility to continue a highly specialized vocational education on the tertiary level in the Czech Republic, the German model offers a number of different ways. One of them is to obtain a tertiary certificate based on professional experience and passing standardized exams.

The development as regards the number of people participating in secondary vocational education is also different between the respective countries. In the Czech Republic, it has been continuously declining while in Germany it seems to be dependent on other factors, especially on the development of the German economy.

The cooperation of the company Gerresheimer with the Vocational School Domažlice on a joint vocational program shows that some aspects of the German dual education system can be implemented in the Czech Republic. However, there is still a number of other aspects whose implementation is currently not possible. Nevertheless, based on the election programs of the political parties of the emerging governmental coalition, it is probable that the relevant legislation will be changed during this electoral period.

Further research in this area could focus on the comparison of the curriculum of Czech and German vocational programs. By doing that, it would be possible to gain an insight into the issue of content compatibility of the systems. Furthermore, the analysis can be extended by analyzing secondary vocational systems in more countries. This way, a so called best practice could be identified.

Použitá literatura

- Aktuálně.cz, „Univerzity čekají reformy. Liška představil Bílou knihu“, <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=605026> (staženo 8. 12. 2013).
- Babor, Josef, „Domažlické učiliště se představilo na německém veletrhu vzdělávání“, *Domažlický deník* 25. 3. 2011.
- Babor, Josef, „Perspektivní firma nabere za rok až 150 lidí“, *Domažlický deník* 7. 2. 2013.
- Babor, Josef, „Speciál: Události roku 2011 na Domažlicku“, *Domažlický deník* 23. 01. 2012.
- Babor, Josef, „Stavitelem mostů se stal i manažer z H. Týna“, *Domažlický deník* 25. 3. 2013.
- Babor, Josef, „Učiliště prohlubuje spolupráci s firmami“, *Domažlický deník* 20. 5. 2011.
- Bachelor-studium.net, „Welcher Abschluss ist besser - Bachelor oder Diplom?“, <http://www.bachelor-studium.net/bachelor-diplom.php> (staženo 20. 10. 2013).
- Barták, František et al., „Odborné vzdělávání v České republice“, Refernet.cz, http://www.refernet.cz/sites/default/files/download/to_cesky.pdf (staženo 25. 10. 2013).
- Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, „Basic Structure of the Education System in the Federal Republic of Germany“, http://www.kmk.org/fileadmin/doc/Dokumentation/Bildungswesen_en_pdfs/en-2012.pdf (staženo 20. 10. 2013).
- Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, „Die Realschule in Bayern“, <http://www.km.bayern.de/eltern/schularten/realschule.html> (staženo 20. 10. 2013).
- Bayerisches Staatsministerium für Bildung und Kultus, Wissenschaft und Kunst, „Schule in Bayern – Die rechtlichen Grundlagen“, <http://www.km.bayern.de/eltern/was-tun-bei/rechte-und-pflichten.html> (staženo 20. 10. 2013).
- Benešová, Petra, „Spuštění státních maturit je opět ohroženo“, Český rozhlas, http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/685710 (staženo 9. 12. 2013).

Berufsinstitut für Berufsbildung, „BIBB-Datenreport“,
<http://datenreport.bibb.de/html/index.html> (staženo 20. 10. 2013).

Bildungsexperten.net, „Was ist eine Hauptschule? Vorteile und Schwierigkeiten“,
<http://www.bildungsexperten.net/wissen/was-ist-die-hauptschule> (staženo 20. 10. 2013).

Bundeszentrale für politische Bildung, „Kulturhoheit“,
<http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/recht-a-z/22499/kulturhoheit> (staženo 20. 10. 2013).

Buršíková, Zdeňka, „Počátky spolupráce se společnostmi Gerresheimer Horšovský Týn“,
Národní ústav odborného vzdělávání, <http://www.nuov.cz/kurikulum/pocatky-spoluprace-se-spolecnosti-gerresheimer-horsovsky-tyn> (staženo 8. 11. 2013).

CDU/CSU, „Gemeinsam erfolgreich für Deutschland“,
<http://www.cdu.de/sites/default/files/media/dokumente/regierungsprogramm-2013-2017-langfassung-20130911.pdf> (staženo 10. 12. 2013).

Ce-press, „Gerresheimer v Horšovském Týně nabídne nová pracovní místa“,
Domažlický deník 5. 9. 2011.

Česká strana sociálně demokratická, „Volební program ČSSD“,
<http://www.cssd.cz/volby/volebni-program-cssd> (staženo 9. 12. 2013).

Česká televize „Výsledky maturity: Propadlo 39 procent učňů a 2,5 procenta gymnazistů“, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/232014-vysledky-maturity-propadlo-39-procent-ucnu-a-2-5-procenta-gymnazistu> (staženo 9. 12. 2013).

Český statistický úřad, „Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání – ISCED“,
http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_ (staženo 19. 10. 2013).

Český statistický úřad, „Střední odborná učiliště v České republice“,
http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1205.pdf (staženo 14. 12. 2013).

Český statistický úřad, „Střední odborné školy a konzervatoře v České republice“,
http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1206.pdf (staženo 14. 12. 2013).

Český statistický úřad, „Střední vzdělávání v České republice celkem“,
http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1203.pdf (staženo 14. 12. 2013).

Český statistický úřad, „Studenti a absolventi vysokých škol v roce 2012,“
[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/\\$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/studenti_a_absolventi_vysokych_skol_v_cr_celkem/$File/1_VS_studenti_celkem_11.pdf) (staženo 19. 10. 2013).

Český statistický úřad, „Význam vzdělávání pro trh práce v ČR (analýza)“,
[http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/\\$File/analyza_vzdelani.pdf](http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/vyznam_vzdelani_pro_trh_prace_v_cr_analyza/$File/analyza_vzdelani.pdf) (staženo 21. 10. 2013).

Deník referendum, „Státní maturity započaly, kritizují je všichni kromě ministra“,
<http://denikreferendum.cz/clanek/10378-statni-maturity-zapocaly-kritizuji-je-vsichni-krome-ministra> (staženo 9. 12. 2013).

Deutsch-Tschechische Industrie- und Handelskammer, „Průzkum ČNOPK na téma Vzdělávání a dostupnost kvalifikovaných pracovníků v České republice“,
http://tschechien.ahk.de/fileadmin/ahk_tschechien/Mitglieder/PM/Pruzkum_CNOPK_na_tema_Vzdelavani_a_dostupnost_kvalifikovanych_pracovniku_v_Ceske_republice.pdf (staženo 19. 10. 2013).

Die Linke, „Bildung ist keine Ware. Gute Bildung für alle“, <http://www.die-linke.de/wahlen/wahlprogramm-2013/wahlprogramm-2013/i-solidaritaet-neu-erfinden-gute-arbeit-und-soziale-gerechtigkeit/bildung-ist-keine-ware-gute-bildung-fuer-alle> (staženo 10. 12. 2013).

E15.cz, „Studenti UK kvůli reformě házeli melouny, v protestech hodlají pokračovat“,
http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/studenti-uk-kvuli-reforme-hazeli-melouny-v-protestech-hodlaji-pokracovat-735567#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink (staženo 9. 12. 2013).

EDUin.cz, „Souhrnné hodnocení státní maturity“, <http://www.eduin.cz/clanky/eduin-souhrnne-hodnoceni-statni-maturity> (staženo 21. 12. 2013).

Euler, Dieter, Eckart Severing, *Flexible Ausbildungswege in der Berufsbildung* (Nürnberg, St. Gallen: Bildungsministerium für Bildung und Forschung, 2006).

Eurydice 2009/ 2010, „Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě“,
https://www.google.de/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.msmt.cz%2Ffile%2F10185_1_1%2F&ei=JOViUv

GIcsfStQaH64D4Bg&usg=AFQjCNHLhNPH5xsOBCumLx0q5-IWKIPH0g&bvm=bv.54934254,d.Yms&cad=rja, (staženo 19. 10. 2013).

Eurypedia, „Germany – Overview“,
<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Germany:Overview>
 (staženo 20. 10. 2013).

Eurypedia, „Terciérní vzdělávání“,
https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Terci%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD
 (staženo 20. 10. 2013).

Eurypedia, „Základní vzdělávání“,
[https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Z%C3%A1kladn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_\(Integrovan%C3%A9_prim%C3%A1rn%C3%AD_a_ni%C5%BE%C5%A1%C3%AD_sekund%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD\)](https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/%C4%8Cesk%C3%A1-republika:Z%C3%A1kladn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD_(Integrovan%C3%A9_prim%C3%A1rn%C3%AD_a_ni%C5%BE%C5%A1%C3%AD_sekund%C3%A1rn%C3%AD_vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD))
 (staženo 20. 10. 2013).

Füller, Christian, „Nach dem Pisa-Schock: Zehn Jahre Wirrwarr“, Spiegel,
<http://www.spiegel.de/schulspiegel/wissen/nach-dem-pisa-schock-zehn-jahre-wirrwarr-a-801187-2.html> (staženo 10. 12. 2013).

Ganztagsschulen.org, „10 Jahre nach der 1. PISA-Studie“,
<http://www.ganztagsschulen.org/archiv/13831.php> (staženo 10. 12. 2013).

Gerresheimer.com, „Die Gerresheimer Gruppe“,
<http://www.gerresheimer.com/unternehmen/profil.html> (staženo 8. 11. 2013).

Gesetze-im-internet.de, „Berufsbildungsgesetz“, 20. 10. 2013, http://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/index.html (staženo 20. 10. 2013).

Gesetze-im-internet.de, „Hochschulrahmgesetz“, <http://www.gesetze-im-internet.de/hrg/BJNR001850976.html#BJNR001850976BJNG000102310> (staženo 20. 10. 2013).

Gruene.de, „Zeit für den green Wandel“,
http://www.gruene.de/fileadmin/user_upload/Dokumente/Wahlprogramm/Wahlprogramm-barrierefrei.pdf (staženo 10. 12. 2013).

- Havlíčková, Věra et al., „Národní zpráva o výzkumu odborného vzdělávání“, Refernet.cz, http://www.refernet.cz/sites/default/files/download/enrr_2009_cesky.pdf, (staženo 8. 11. 2013).
- Hippach-Schneider, Ute, et al., *Berufsbildung in Deutschland* (Luxemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften, 2007).
- Holterhoff, Friedhelm, „Frischer Wind durch Theorieentlastete zweijährige Ausbildungsberufe“, in *Budesarbeitsblatt 5/2004* (Verlag W. Kohlhammer, 2004).
- Industrie- und Handelskammer Regensburg, „Berufsausbildung in Tschechien – Azubi in Eigenregie“, <http://www.ihk-regensburg.de/content/300911c> (staženo 8. 11. 2013).
- Infoabsolvent.cz, „Střední odborné učiliště Domažlice“, <http://www.infoabsolvent.cz/Skoly/Skola/600008941> (staženo 8. 11. 2013).
- Infoabsolvent.cz, „Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ“, <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi?Stranka=5-1-08> (staženo 20. 10. 2013).
- Kalousková, Pavla, Jiří Vojtěch, „Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled“, Národní ústav odborného vzdělávání, http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Potreby_zamestnavatelu_souhrn.pdf (staženo 8. 11. 2013).
- Kancelář ověřování nákladu tisku, „Periodický tisk“, <http://www.abccr.cz/overovana-data/periodicky-tisk> (staženo 21. 12. 2013).
- Kaňáková, Martina, Martin Němeček, „Czech Republic: VET in Europe – Country report“, Refernet.cz, http://refernet.cz/sites/default/files/download/2012_cr_cz.pdf (staženo 8. 11. 2013).
- Kause, Sigrid, „Deutschland hat aus dem Pisa-Schock gelernt“, Derwesten.de, <http://www.derwesten.de/politik/deutschland-hat-aus-dem-pisa-schock-gelernt-id6336115.html> (staženo 10. 12. 2013).
- Klaus, Václav jr., „Co přinese státní maturita“, Revue politika, <http://www.revuepolitika.cz/clanky/811/co-prinese-statni-maturita> (staženo 9. 12. 2013).

- Kleňhová, Michaela, Pavlína Šťastnová, Pavla Cibulková, *České školství v mezinárodním srovnání* (Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011).
- Kleskeň, Branislav et al., *Klesající výsledky českého základního a středního školství: fakta a řešení* (Praha: McKinsey and Company, 2010).
- Kölner Stadt-Anzeiger, „Entspannung nach dem PISA-Schock“, <http://www.ksta.de/debatte/-kommentar-zum-bildungstest-entspannung-nach-dem-pisa-schock,15188012,25505670.html> (staženo 10. 12. 2013).
- Komunistická strana Čech a Moravy, „Budoucnost mládeže, jistoty, stáří“, http://volby.kdu.cz/volebni-program/ekonomika.aspx#.UqX_5PTuJWa (staženo 9. 12. 2013).
- Konferenz der Kulturminister, „Berufsfachschule“, <http://www.kmk.org/bildung-schule/berufliche-bildung/berufsfachschule.html> (staženo 8. 11. 2013).
- Konferenz der Kulturminister, „Rahmenvereinbarung über die Berufsschule“, http://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/1991/1991_03_15-Rahmenvereinbarung-Berufsschule.pdf (staženo 8. 11. 2013).
- Konferenz der Kulturminister, „Übergang von der Grundschule in Schulen des Sekundarbereichs I und Förderung, Beobachtung und Orientierung in den Jahrgangsstufen 5 und 6“, http://www.kmk.org/fileadmin/veroeffentlichungen_beschluesse/2010/2010_10_18-Uebergang-Grundschule-S_eI1-Orientierungsstufe.pdf (staženo 20. 10. 2013).
- Konferenz der Kulturminister, „Übersicht über die Bildungsgänge und Schularten im Bereich der allgemeinen Bildung“, http://www.kmk.org/fileadmin/pdf/Bildung/AllgBildung/Schema-Bildungsgaenge_und_Schularten-Stand_2012-12.pdf (staženo 20. 10. 2013).
- Konopásková, Anna, „Odborné vzdělávání v Německu“, *Zpravodaj NUOV* příloha IV/2007.
- Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, „Posílení české ekonomiky a tvorby pracovních míst“, http://volby.kdu.cz/volebni-program/ekonomika.aspx#.UqX_5PTuJWa (staženo 9. 12. 2013).

- Lidovky.cz, „42 žáků nemusí znovu k maturitě díky odvolání“, http://www.lidovky.cz/42-zaku-nemusi-znovu-k-maturite-diky-odvolani-f3t-veda.aspx?c=A110816_073311_In_veda_spa (staženo 9. 12. 2013).
- Lidovky.cz, „Ministr Dobeš končí. Oficiálně kvůli platům učitelů“, http://www.lidovky.cz/ministr-skolstvi-josef-dobes-rezignoval-fpe-/zpravy-domov.aspx?c=A120321_183723_In_domov_sm (staženo 9. 12. 2013).
- Machálková, Jana, „Česko neví, zda se chce stát mozkovnou nebo montovnou“, Hospodářské noviny, <http://hn.ihned.cz/c1-46462300-cesko-nevi-zda-se-chce-stat-mozkovnou-nebo-montovnou> (staženo 9. 12. 2013).
- Milota, Lukáš, „Továrna v Horšovském Týně spolupracuje s domažlickým učilištěm, vychovává si tak pracovníky“, Český rozhlas, http://www.rozhlas.cz/plzen/zpravodajstvi/_zprava/tovarna-v-horsovskem-tyne-spolupracuje-s-domazlickym-ucilistem-vychovava-si-tak-pracovniky--1202437 (staženo 6. 11. 2013).
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, „Bílá kniha terciárního vzdělávání“, <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha> (staženo 8. 12. 2013).
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, „Boloňský systém“, <http://bologna.msmt.cz> (staženo 20. 10. 2013).
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, „Rejstřík škol a školských zařízení“, <http://rejskol.msmt.cz> (staženo 20. 10. 2013).
- Národní ústav odborného vzdělávání, „Odborné vzdělávání“, <http://www.nuov.cz/pocatecni-odborne-vzdelavani> (staženo 20. 10. 2013).
- Národní ústav odborného vzdělávání, „Terciární vzdělávání“, <http://www.nuov.cz/terciarni-vzdelavani> (staženo 19. 10. 2013).
- Newtonmedia.cz, „Základní informace“, <http://www.newtonmedia.cz/newton-media> (staženo 7. 12. 2013).
- Občanská demokratická strana, „Vzdělávání a sport“, <http://www.ods.cz/volby2013/volebni-program/vzdelani> (staženo 9. 12. 2013).
- OECD, „About PISA“, <http://www.oecd.org/pisa/aboutpisa> (staženo 9. 12. 2013).

Penize.cz, „Druhy středních škol“, <http://www.penize.cz/15790-druhy-strednich-skol> (staženo 20. 10. 2013).

Politické hnutí ANO, „Resortní program“, <http://www.anobudelig.cz/cs/onas/program/resortni-program> (staženo, 9. 12. 2013).

Schierholz, Henning, „Qualifikationsstufen auf dem Weg zur anerkannten Berufsausbildung“, Bundesinstitut für Berufsbildung, http://www.good-practice.de/expertise_interventionsstrategien.pdf (staženo 8. 11. 2013).

Schneider, Silke L., „Applying the ISCED-97 to the German educational qualifications“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke L. Schneider (Mannheim: MZES, 2008).

SPD, „Das Wir entscheidet“, http://www.spd.de/linkableblob/96686/data/20130415_regierungsprogramm_2013_2017.pdf (staženo 10. 12. 2013).

Spiegel, „Die Pisa-Analyse: Sind deutsche Schüler doof?“, <http://www.spiegel.de/schulspiegel/die-pisa-analyse-sind-deutsche-schueler-doof-a-172357.html> (staženo 9. 12. 2013).

Straková, Jana, „The Czech educational system and evaluation of the ISCED-97 implementation“, in *The International Standard Classification of Education*, ed. Silke Schneider, L., (Mannheim: MZES, 2008).

Strategie vzdělávání 2020, „Proč Česká republika potřebuje novou strategii pro vzdělávání?“, <http://www.vzdelavani2020.cz> (staženo 8. 12. 2013).

Střední odborné učiliště Domažlice „Přehled oborů“, <http://www.soudom.cz/prehled-oboru.html> (staženo 8. 11. 2013).

Střední odborné učiliště Domažlice, „Gerresheimer“, <http://www.soudom.cz/geresheimer.html> (staženo 8. 11. 2013).

Střední odborné učiliště Domažlice, „Historie školy“, <http://www.soudom.cz/historie-skoly.html> (staženo 8. 11. 2013).

Střední odborné učiliště Domažlice, „Strojní mechanik – zaměření na obsluhu lisů pro vstříkovaní plastů“, <http://www.soudom.cz/strojni-mechanik.html> (staženo 8. 11. 2013).

Šebek, Stanislav, „Domažličtí se představí na burze Práce bez hranic,“ in *Domažlický deník* 27. 4. 2011.

Šebek, Stanislav, „Projekt hospodářské komory pomohl školám i firmám,“ in *Domažlický deník* 30. 4. 2011.

Šebek, Stanislav, „Horšovskotýnská firma žákům nabídne vzdělání i práci“, *Domažlický deník* 15. 3. 2011.

Tillmann, Klaus-Jürgen, „Welche Konsequenzen legen die PISA die PISA-Ergebnisse Ergebnisse Ergebnisse nahe?“, Heinrich Böll Stiftung, http://www.boell-nrw.de/downloads/0702-09_Input_Prof._Klaus_Tillmann_li.pdf (staženo 9. 12. 2013).

TOP 09, „Vzdělání, věda, výzkum a sport“, <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2013/2-vzdelani-veda-vyzkum-a-sport-13773.html> (staženo 9. 12. 2013).

Trampota, Tomáš, Martina Vojtěchovská, *Metody výzkumu médií* (Praha: Portál, 2010).

UNESCO, „ISCED 1997“, <http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/isced97-en.pdf> (staženo 14. 12. 2013).

Úsvit přímé demokracie, „Program hnutí“, <http://www.hnutiusvit.cz/program-hnuti> (staženo 9. 12. 2013).

Vitzthum, Thomas Sebastian, „Der Abschied von Multikulti nutzt den Migranten“, Welt.de, <http://www.welt.de/debatte/kommentare/article122560197/Der-Abschied-von-Multikulti-nutzt-den-Migranten.html> (staženo 10. 12. 2013).

Vltava-Labe-Press, „O firmě“, <http://www.vlp.cz/o-vlp/o-firme.html> (staženo 7. 12. 2013).

World Bank, „Germany“, <http://data.worldbank.org/country/germany> (staženo 14. 12. 2013).

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 561/ 2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zeit Online, „Deutsches Bildungssystem trotz der Finanzkrise“,
<http://www.zeit.de/studium/hochschule/2013-06/oecd-bildung-hochschulabsolventen-berufsaufsbildung> (staženo 20. 10. 2013).

Zprávy iDnes, „Výsledek podzimních maturit zvrátilo jen třicet pět středoškoláků“,
http://zpravy.idnes.cz/s-odvolanim-kvuli-podzimmim-maturitam-uspelo-tricet-pet-zaku-p6k-/domaci.aspx?c=A121021_082001_zahranicni_jj (staženo 9. 12. 2013).